

Budapest,
2001. december 7.,
péntek

138. szám

Ára: 392,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

101/2001. (XII. 7.) FVM r.
25/2001. (XII. 7.)
KöM—EüM—FVM e. r.
58/2001. (XII. 7.) AB h.
59/2001. (XII. 7.) AB h.

	Oldal
Személyi rész	9665
A 2001. évi termésű szőlőből készített seprős újbor lepárlásához nyújtott intervenció támogatásról szóló 80/2001. (X. 19.) FVM rendelet módosításáról	9668
A légszennyezettségi határértékekről, a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 14/2001. (V. 9.) KöM—EüM—FVM együttes rendelet módosításáról	9669
Az Alkotmánybíróság határozata	9672
Az Alkotmánybíróság határozata	9694
A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség közleményei	9695
A BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal közleménye	9697
Helyesbítés	9698

I. rész SZEMÉLYI RÉSZ

A miniszterelnök előterjesztésére

a MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND
NAGYKERESZTJE A LÁNCCAL
(polgári tagozat)

kittüntetést adományozom

a demokrácia, az emberi jogok, a humanizmus érvényre juttatásáért folytatott munkássága, a közép-európai népek és államok közötti párbeszéd és történelmi megbékélés érdekében tett lépései, valamint a magyar—cseh kapcsolatok kiteljesedéséért végzett munkája elismeréseként

őexcellenciája Václav Havelnek, a Cseh Köztársaság elnökének,

a Magyar Köztársaság és a Lett Köztársaság közötti államközi kapcsolatok fejlesztésében szerzett érdemei elismeréseként

őexcellenciája Vaira Vike-Freiberga-nak, a Lett Köztársaság elnökének,

a magyar—nigériai kapcsolatok fejlesztése és a magyar jelenlét nigériai erősítése terén szerzett érdemeiért, valamint a nigériai demokratizálódási folyamat előmozdítása és az afrikai válságócok felszámolása érdekében tett erőfeszítése miatt

őexcellenciája Olusegun Obasanjo-nak, a Nigériai Szövetségi Köztársaság elnökének,

Magyarország demokratikus átalakulása és a NATO-hoz történő csatlakozása elősegítése érdekében végzett tevékenysége elismeréseként

őexcellenciája George Bush-nak, az Amerikai Egyesült Államok volt elnökének,

a MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND
NAGYKERESZTJE
(polgári tagozat)

kitüntetést adományozom

a felvidéki magyarság nemzeti identitása megőrzéséért, a nemzetiségi megkülönböztetés ellen vívott küzdelméért, a magyar kisebbség érdekében végzett következetes tevékenységéért

dr. Duray Miklósnak, a Magyar Koalíció Pártja ügyvezető alelnökének;

a MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND
KÖZÉPKERESZTJE
(polgári tagozat)

kitüntetést adományozom

a szlovákiai magyarság identitástudatának megerősítése érdekében, a magyar kisebbség közéleti és tudományos életének szervezésében és irányításában végzett tevékenysége elismeréseként

Bauer Győzőnek, a Szlovák Tudományos Akadémia Kísérleti Farmakológiai Intézete vezető kutatójának,

a közép-európai népek és kisebbségek megbékélése, különösképpen a szlovák és a magyar nemzet harmonikus együttélésének érdekében folytatott tevékenységéért

Miroslav Kusy-nak, a Katedra UNESCO-Human Rights Education Univ. Komenského egyetemi tanárának,

a magyar—holland kapcsolatok fejlesztése érdekében végzett tevékenysége elismeréseként

őexcellenciája Eric Charles Franciscus Niehe-nek, a Holland Királyság rendkívüli és meghatalmazott nagykövetének,

a magyarországi lótenyésztés érdekében kifejtett több évtizedes áldozatkész tevékenysége elismeréseként

Ludwig von Bayern hercegnek,

a magyar—cseh kapcsolatok fejlesztése érdekében végzett tevékenysége elismeréseként

őexcellenciája Rudolf Jindráknak, a Cseh Köztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövetének,

a magyar—holland gazdasági és pénzügyi kapcsolatok fejlesztése érdekében végzett tevékenysége elismeréseként

Ewald Kist-nek, az ING Pénzügyi Csoport elnökének;

a MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND
KÖZÉPKERESZTJE
(katonai tagozat)

kitüntetést adományozom

a Magyar Honvédségnek a NATO déli régiójába történő integrációja előkészítésében végzett tevékenysége elismeréseként

James O. Ellis Jr.-nak, a Szövetséges Fegyveres Erők Déli Parancsnoksága parancsnokának;

a MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND
TISZTIKERESZTJE
(polgári tagozat)

kitüntetést adományozom

az egyetemes humanista értékek képviselésében, a közép-európai népek közötti megértés és történelmi megbékélés elősegítésében, a magyar és a cseh kapcsolatok fejlesztése érdekében végzett munkássága elismeréseként

Bohumil Dolezal politológusnak, publicistának, a prágai Károly Egyetem Társadalomtudományi Tanszéke előadójának,

a magyar és a szlovák nép évezredes együttélésének pozitív örökségére építő, a szlovák történelem, ezen belül a magyar—szlovák kapcsolatok realista feldolgozásáért és megírásáért

Dusan Kovác-nak, a Szlovák Tudományos Akadémia Elnöki Hivatala tudományos titkárának,

a magyar—szlovák együttélés feltételeinek kialakítása érdekében a könyvkiadás terén nyújtott, a társadalmi közgondolkodást pozitívan befolyásoló tevékenységéért

Szigeti László író, újságíró, szerkesztő, könyvkiadónak, a Kalligram Könyvkiadó igazgatójának,

a szlovák és a magyar nemzet megbékélése és harmonikus együttélése érdekében végzett közéleti tevékenységéért

Peter Zajac-nak, a Szlovák Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézete munkatársának, a berlini Humboldt Egyetem egyetemi tanárának,

a magyar kultúra svájci jelenlétének erősítéséért és a svájci magyarság összetartozásáért kifejtett több évtizedes tevékenységéért

Szabó Zoltánnak, a Genfi Magyar Könyvtár alapító igazgatójának,

az 1956-os forradalom menekültjeinek segítségével és támogatásáért

Gaetano Scelba nyugalmazott állami főigazgatónak;

a MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND
LOVAGKERESZTJE
(polgári tagozat)

kitüntetést adományozom

a magyar honvédsírok gondozása, az 1945-ben a német megszállók ellen fegyverrel küzdő magyar honvédek emlékének ápolása, a községi magyar kulturális és művészeti rendezvények megszervezése terén végzett tevékenysége elismeréseként

Antonín Decarlinak, Zlatá Koruna polgármesterének,

műfordításaiért, a magyar irodalom kutatása, a magyar nyelv és irodalom csehországi megismertetése, a két ország irodalmárainak és szerzőinek kapcsolatai fejlesztése terén végzett tevékenysége elismeréseként

Simona Kolmanovának, a prágai Károly Egyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Tanszéke egyetemi tanárának,

a magyar—cseh színházi kapcsolatok fejlesztése terén végzett több évtizedes munkássága, műfordítói tevékenysége elismeréseként

Karel Kráľnak, a csehországi Színház és Világ című folyóirat főszerkesztőjének,

a magyar—cseh irodalmi kapcsolatok fejlesztése terén végzett több évtizedes munkássága, műfordítói tevékenysége elismeréseként

Zádor Margit műfordítónak, nyugalmazott könyvtárosnak,

a szlovákiai magyar katolikusok magyarságtudatának, katolikus hitének megőrzésében játszott jelentős szerepe elismeréseként

Bartal Károly Tamásnak, a jászóvári premontrei kano-nokrend apátjának,

a Csallóköz történetének átörökítéséért, helytörténeti és irodalmi munkásságáért

Koncsol László író, költő, műfordítónak,

a magyarság történelmi-kulturális hagyományait a kisebbségi sors szemszögéből megjelenítő, drámai erejű művészi alkotásaiért

Nagy János szobrászművésznek,

a magyar—szlovák kapcsolatok elmélyítéséért, a kiegyensúlyozott, békés együttélésért kifejtett tevékenységéért

Ján Oravec-nek, Párkány polgármesterének,

Révkomárom magyar intézményeinek fejlesztéséért, regionális tevékenységéért

Pásztor Istvánnak, Révkomárom polgármesterének,

az első magyarországi tetőfedő iskola létrehozásáért, a duális képzési rendszer szakmában történő továbbfejlesztéséért, munkahelyteremtő tevékenységéért

Gerhard Obermüllernek, a Bramac Nemzetközi Tetőfedő Kft. ügyvezető igazgatójának,

életútja elismeréseként

Mézes Miklósnak, a Kanadai Magyarok Szövetsége igazgatósági tagjának,

a világ közvéleményének az 1956-os forradalomról és Magyarország tragédiájáról szóló hiteles tájékoztatásáért

Vittorio Mangili nyugalmazott újságírónak.

A külügyminiszter előterjesztésére

a MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ARANY
ÉRDEMKERESZT
(polgári tagozat)

kitüntetést adományozom

a szlovákiai magyarság kulturális-közéleti tevékenysége terén kifejtett tevékenysége elismeréseként

Keszeli Ferencnek, az MTI pozsonyi tudósítójának,

Desseffy Arisztid 1848—1849-es honvédtábornok és aradi vértanú emlékének ápolása és mauzóleumának rendbetétele érdekében egy évtizede folytatott erőfeszítései elismeréseként

Alzbeta Svecová-nak, Margonya polgármesterének,

az 1956-os forradalom és szabadságharc során tanúsított példamutató helytállásukért

Lucio Migliaccio katolikus papnak, a Comitato Civico civil szerzet főtitkárának,

Tommaso Toschi ferencesrendi szerzetesnek,

Gino Ragno újságírónak, az Olasz—Német Baráti Társaság elnökének,

Giuseppe Alessi szenátornak, ügyvédnek.

A külügyminiszter előterjesztésére

az Amerikai Egyesült Államok elnöke által

Botz László altábornagynak, a Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal volt főigazgatójának,

Morber Ferenc vezérőrnagynak, a Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal főigazgatójának,

Tisztai Gyula ezredesnek, a Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal hírszerző igazgatójának adományozott

ÉRDEMREND
(tiszti fokozat)

kittüntetés viselését engedélyezem.

Mádl Ferenc s. k.,
a Köztársaság elnöke

II. rész JOGSZABÁLYOK

A Kormány tagjainak rendeletei

A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter 101/2001. (XII. 7.) FVM rendelete

a 2001. évi termésű szőlőből készített seprős újbort lepárlásához nyújtott intervenció támogatásáról szóló 80/2001. (X. 19.) FVM rendelet módosításáról

A Magyar Köztársaság 2001. és 2002. évi költségvetéséről szóló 2000. évi CXXXIII. törvény 109. § (4) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján — a pénzügyminiszterrel egyetértésben — a következőket rendelem el:

1. §

A 2001. évi termésű szőlőből készített seprős újbort lepárlásához nyújtott intervenció támogatásáról szóló 80/2001. (X. 19.) FVM rendelet (a továbbiakban: FVM rendelet) 2. §-a (2) bekezdésének *b*) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„*b*) Amennyiben a seprős újbort alkoholtartalma meghaladja a 9,8 V/V%-ot, úgy annak árát a 9,8 V/V%-os borra átszámolva kell megállapítani, kivéve azt az esetet, amikor a seprős újbort készítésénél a szőlőtermesztésről és a borgazdálkodásról szóló 1997. évi CXXI. törvény 20. § (1) és (3) bekezdésben foglaltak szerinti javításokból adódó alkoholtartalom-növekedés következik be (a bor alkoholtartalmához tartozó vételár kiszámításának táblázatát a 6. számú melléklet tartalmazza).”

2. §

(1) Az FVM rendelet 3. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A pályázó olyan bortermelővel köthet támogatott lepárlásra szánt seprős újbort szerződést, aki/amely legalább 1000 tonna szőlő feldolgozását végzi, és ezt az elmúlt három évből (1998—2000.) legalább egy év adataival írásos nyilatkozatával igazolni tudja.”

(2) Az FVM rendelet 3. § (2) bekezdése *b*) pontjának második mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„A vételár az általános forgalmi adóról szóló 1992. évi LXXIV. törvény 13. § (1) bekezdésének 19. pontja alá tartozó szőlőtermelő esetében a kompenzációs felárat, az általános forgalmi adóalany szőlőtermelő esetében az általános forgalmi adót tartalmazza.”

(3) Az FVM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének *c*)—*d*) pontjai helyébe a következő rendelkezések lépnek:

(*A pályázónak olyan szerződést kell kötnie, amelyben a bortermelő vállalja, hogy*

„*c*) csak egy pályázóval köt szerződést, amelyben vállalja, hogy a seprős újbort készítése során a szőlőtermesztésről és a borgazdálkodásról szóló 1997. évi CXXI. törvény 20. § (1) és (3) bekezdésében foglaltak szerint jár el.

d) a feldolgozott szőlő minden 100 kg mennyisége után legkevesebb, 70 és legfeljebb 75 liter seprős újbort ad át a pályázónak 2001. december 7-ig.”

3. §

Az FVM rendelet 4. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A pályázó köteles a bortermelőnek a seprős újbort átadásakor, de legkésőbb 2001. december 7-ig legalább 34 Ft/liter vételár részletet fizetni, és a teljes vételárat 2002. január 12-ig kiegyenlíteni. A bortermelő köteles a szőlőtermelőnek a felvásárolt szőlőért december 14-éig a teljes vételárat megfizetni.”

4. §

(1) Az FVM rendelet 5. §-a (2) bekezdésének utolsó mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„A pályázónak a 4. § (5) bekezdés szerint előírt feltételeket 2001. december 10-ig kell teljesíteni.”

(2) Az FVM rendelet 5. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Az AIK a támogatás igénybevételére jogosító igazolást 2001. december 14-ig adja ki, amely alapján a pályázó az igénylést 2001. december 17-től nyújthatja be az illetékes adóhatósághoz. A támogatást a 1003200-01905520 APEH Agrárpiaici támogatás folyósítási számláról kell teljesíteni.”

5. §

Ez a rendelet a kihirdetése napján lép hatályba.

Dr. Vonza András s. k.,
földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

**A környezetvédelmi miniszter,
az egészségügyi miniszter, valamint
a földművelésügyi és vidékfejlesztési
miniszter**

**25/2001. (XII. 7.) KöM—EüM—FVM
együttes rendelete**

**a légszennyezettségi határértékekről, a helyhez kötött
légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről
szóló 14/2001. (V. 9.) KöM—EüM—FVM együttes
rendelet módosításáról**

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 89. §-ának (3) bekezdése, 110. §-a (8) bekezdésének *d*) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeljük el:

1. §

A légszennyezettségi határértékekről, a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 14/2001. (V. 9.) KöM—EüM—FVM együttes rendelet (a továbbiakban: rendelet) 8. §-át követően a következő alcímmel és 8/A—8/E. §-sal, valamint az e rendelet 1—2. számú mellékletében foglalt 7—8. számú melléklettel egészül ki.

*„A 2002. évet megelőző légszennyező tevékenység miatti
bírságotlasi eljárás átmeneti, sajátos szabályai*

8/A. §

(1) A helyhez kötött légszennyező források esetén a 2001. évre vonatkozó légszennyezés megállapítása érdekében

a) a pontforrás bejelentésre kötelezett üzemeltetője 2002. március 31-ig köteles bejelenteni a környezetvédelmi felügyelőséghez, illetőleg az illetékes települési önkormányzat jegyzőjéhez (a továbbiakban együtt: környezetvédelmi hatóság) a pontforrás tényleges légszennyező anyag kibocsátását (a továbbiakban: éves jelentés);

b) a felületi (diffúz) forrás üzemeltetője a levegőtisztaság-védelmi hatóság felszólítását követően 2002. március 31-ig köteles éves jelentést tenni.

(2) Az éves jelentést az e célra 2001. július 1. előtt rendszeresített adatlapon kell megtenni.

8/B. §

(1) A légszennyezési bírságot (a továbbiakban: bírság)

a) pontforrás esetén a 7. számú mellékletben,

b) felületi forrás esetén a 8. számú mellékletben

meghatározott módon kell megállapítani (a továbbiakban: alpbírság).

(2) A bírságot a légszennyezést okozó légszennyező forrásra, a folyamatos bírságolás

— második évében 20% -kal felemelt,

— harmadik évében 40% -kal felemelt,
— negyedik évében 60% -kal felemelt,
— ötödik és minden további évében 80% -kal felemelt összegben kell kiszabni (a továbbiakban: progresszív bírság).

(2) A bírság kiszabását mellőzni kell, ha annak az (1) bekezdés szerint megállapított összege egy telephelyre számítva kevesebb, mint 5000 Ft.

8/C. §

(1) A bírság az üzemeltető kérelmére a progresszív bírságra vonatkozó rendelkezés alkalmazásának mellőzésével szabható ki, ha

a) a pontforrás által okozott légszennyezés megszüntetését vagy jelentős csökkentését célzó tisztítóberendezés építési-szerelési munkái, illetőleg a felületi forrás által okozott légszennyezés megszüntetését vagy jelentős csökkentését szolgáló munkálatok megkezdődtek, tervszerűen folynak, illetőleg az üzemeltető a légszennyezésének megszüntetésére vonatkozó intézkedési tervét időarányosan végrehajtotta;

b) a légszennyezés megszüntetése, az ismert legeredményesebb — a kibocsátást csökkentő műszaki megoldás alkalmazása mellett sem érhető el.

(2) Az (1) bekezdés *a*) pontjában meghatározott kedvezményt meg kell vonni és a progresszív bírságolást — a mellőzése időszakának beszámításával — folytatni, valamint az elmaradt progresszív bírságrész kamatokkal terhelt azonnali behajtására kell intézkedni, ha az üzemeltető a beruházás kivitelezését szünetelteti vagy abbahagyta, illetőleg a légszennyezésének megszüntetésére vonatkozó intézkedési tervét időarányosan nem hajtotta végre.

8/D. §

(1) A bírságot a progresszív bírságolás szabályainak és a vizsgálat megállapításai szerinti kibocsátásnak az alapulvételével — legfeljebb öt évre visszamenőleg — 50%-kal megnövelve kell kiszabni, ha

a) a helyhez kötött légszennyező pontforrás üzemeltetője adatszolgáltatási kötelezettségének nem, vagy hiányosan tett eleget;

b) a vizsgálat feltárta, hogy az üzemeltető a légszennyezésre vonatkozóan számára kedvezőbb elbírálást eredményező helytelen adatokat közölt.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezéseit arra a légszennyező anyagra kell alkalmazni, amellyel kapcsolatban a kötelezettségzegést elkövették.

(3) Az (1) bekezdésben foglalt esetekben a vizsgálat költsége a helyhez kötött légszennyező forrás üzemeltetőjét terheli.

8/E. §

(1) A bírságot kiszabó első fokú határozatban meg kell jelölni azt a számlát, amelyre a bírságot be kell fizetni.

(2) A bírságot az azt kiszabó jogerős határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül kell befizetni.

(3) A bírság összegét ezer forintra kerekítve kell megállapítani. Ennek során az 500 Ft-ot meg nem haladó összeget lefelé, az azt meghaladó összeget felfelé kell kerekíteni.

(4) A bírságot kiszabó jogerős határozat egy példányát meg kell küldeni a befizetéseket kezelő szervnek.”

2. §

A rendelet 5. számú mellékletének bevezető része a következőképpen módosul:

„I. A kibocsátási határérték tüzelési és termikus technológiáknál — amennyiben más értékkel nincs meghatározva a száraz véggáz 5%-os O₂ tartalmára, 273 K hőmérsékletre és 101,3 kPa nyomásra vonatkozik. A technológiai kibocsátási határérték légszennyező pontforrásonként értelmezendő.

II. Tömegárammal szabályozott technológiai kibocsátási határértékek esetében, ha a légszennyező anyag kibocsátása a tömegáram alsó határa alá esik, a kibocsátási határérték a tömegáram alsó határához hozzárendelt, mg/m³-ben megadott légszennyező anyag koncentráció.”

3. §

A rendelet 6. számú mellékletének bevezető része a következőképpen módosul:

„I. A kibocsátási határérték tüzelési és termikus technológiáknál — amennyiben más értékkel nincs meghatározva — a száraz véggáz 5%-os O₂ tartalmára, 273 K hőmérsékletre és 101,3 kPa nyomásra vonatkozik.

II. Tömegárammal szabályozott technológiai kibocsátási határértékek esetében, ha a légszennyező anyag kibocsátása a tömegáram alsó határa alá esik, a kibocsátási határérték a tömegáram alsó határához hozzárendelt, mg/m³-ben megadott légszennyező anyag koncentráció.”

4. §

Ez a rendelet a kihirdetése napján lép hatályba.

Dr. Turi-Kovács Béla s. k.,
környezetvédelmi miniszter

Dr. Mikola István s. k.,
egészségügyi miniszter

Dr. Vonza András s. k.,
földművelésügyi
és vidékfejlesztési miniszter

1. számú melléklet a 25/2001. (XII. 7.) KöM—EüM—FVM együttes rendelethez

„7. számú melléklet a 14/2001. (V. 9.) KöM—EüM—FVM együttes rendelethez

A helyhez kötött pontforrások légszennyezési alaphatárértékének megállapítási szabályai

1. Egy pontforrás adott légszennyező anyag kibocsátása után fizetendő alaphatárérték (B) negyedéves bontásban az alábbi képlettel kell kiszámítani:

$$B = (E - E_n) \times t \times b_1 \text{ [Ft/negyedév]}$$

ahol:

B [Ft/negyedév] az adott légszennyező anyag kibocsátási határérték túllépése miatt negyedévre fizetendő alaphatárérték,

E [kg/h] a tényleges kibocsátás negyedéves átlagértéke,

E_n [kg/h] az adott forrásnál a légszennyező anyagra megállapított kibocsátási határérték,

t [h/negyedév] az üzemórák száma egy negyedév alatt,

b₁ [Ft/kg] a bírságkulcs.

A bírság a kibocsátási határérték-túllépés arányától függ.

A határérték-túllépés arányát (Z) a következőképpen kell kiszámítani:

$$Z = \frac{E}{E_n}$$

A pontforrások bírságkulcs értékei (b_1) az alábbi táblázatból állapíthatók meg:

A kibocsátási határérték-túllépés mértéke (Z)	Bírságkulcs b_1 [Ft/kg]			
	I.	II.	III.	IV.
	a légszennyező anyag veszélyességi fokozata			
1,00— 2,00	1,0	0,5	0,3	0,2
2,01— 4,00	2,0	1,0	0,6	0,4
4,01— 8,00	4,0	2,0	1,2	0,8
8,01— 12,00	6,0	3,0	1,8	1,2
12,01— 20,00	8,0	4,0	2,4	1,6
20,01— 50,00	10,0	5,0	3,0	2,0
50,01—100,00	12,0	6,0	3,6	2,4
100,01—	14,0	7,0	4,2	2,8

2. A szennyezőanyagokénti éves bírság a negyedévenként kiszámított bírságok összege.

A bírság értékét egy forrás összes légszennyező anyag kibocsátására külön kell kiszámítani, és az egyes anyagokra kiszámított alpbírságok összege a forrás után fizetendő teljes alpbírság.’’

2. számú melléklet a 25/2001. (XII. 7.) KöM—EüM—FVM együttes rendelethez

„8. számú melléklet a 14/2001. (V. 9.) KöM—EüM—FVM együttes rendelethez

A felületi források légszennyezési alpbírságának megállapítási szabálya

1. A 2001. január 1-jén hatályban lévő jogszabályoknak megfelelően kiemelten védett és védett I. területen levő diffúz forrás, valamint védett II. területen levő, művelés alatt nem álló pernyehányó, meddőhányó, vörösiszap tároló és külszíni bánya rekultiválatlan területe után, amelyről légszennyező anyagok kerülnek a környezetbe, az alpbírságot (B_f) a kibocsátó felület nagysága arányában az alábbi képlettel kell számítani:

$$B_f = A \times b_2 \times \frac{t}{8760} \text{ [Ft/a]}$$

ahol:

B_f [Ft/a] az adott légszennyező anyag kibocsátása miatt fizetendő alpbírság,
 A [m^2] a kibocsátó felület nagysága,
 t [h/a] az időszakos felületi források légszennyezésének időtartama,
 8760 [h/a] a naptári év üzemóráinak száma,
 b_2 [Ft/ $m^2 \times a$] az alábbi táblázat szerinti bírságkulcs
 a [év]

A légszennyező anyag veszélyességi kategóriája	Bírságkulcs, b_2 [Ft/ $m^2 \times a$] területi kategóriák szerint		
	kiemelten védett	védett I.	védett II.
IV.	50	30	20
III.	75	50	30
II.	100	75	50
I.	125	100	75

2. A 2001. január 1-jén hatályban lévő jogszabályoknak megfelelően védett II. területen levő pernyehányók, meddőhányók, vörösiszap tárolók és külszíni bányák művelés alatt álló, légszennyezést okozó területe után a terület tulajdonosa (kezelője, használója) hektáronként évi 1000 Ft légszennyezési bírságot köteles fizetni.

3. A B_f értékét egy forrás összes légszennyező anyag kibocsátására külön kell kiszámítani, és az egyes anyagokra kiszámított alpbírságok összege a forrás után fizetendő teljes alpbírság.’’

III. rész HATÁROZATOK

Az Alkotmánybíróság határozatai

Az Alkotmánybíróság 58/2001. (XII. 7.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok tárgyában — *dr. Bagi István, dr. Harmathy Attila, dr. Németh János és dr. Tersztyánszky dr. Vasadi Éva* alkotmánybírók különvéleményével — meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja:

A névjog az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében foglalt emberi méltóságból levezethető alapvető jog.

Minden embernek elidegeníthetetlen joga van az (ön)azonosságát kifejező saját névhez és annak viseléséhez. Ez a jog az állam által nem korlátozható.

A névjog egyéb elemei — így különösen a névválasztás, a névváltoztatás, a névmódosítás — a jogalkotó által alkotmányosan korlátozhatók.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelet 28. §-ának (1) bekezdése „egyszer...” szövegrésze alkotmányellenes, ezért ezt a rendelkezést 2002. december 15-e napjával megsemmisíti.

E rendelkezés hatályban maradó szövegrésze: „Az anyakönyvvezető — a szülők kérelmére — a 14 éven aluli kiskorú személy utónevét módosíthatja.”

3. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelet 28. §-ának (2) bekezdése „... egyszer ...” szövegrésze alkotmányellenes, ezért ezt a rendelkezést 2002. december 15-e napjával megsemmisíti.

E rendelkezés hatályban maradó szövegrésze: „Ha a több utónévvel rendelkező személy valamelyik utónevének kizárólagos viselését vagy az utónevek sorrendjének cseréjét kéri, az alapbejegyzést az anyakönyvvezető módosítja.

A módosítást követően az anyakönyvben legfeljebb két utónév maradhat.”

4. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a névváltoztatásról szóló 11/1955. (II. 20.) MT rendelet 1. §-a, a névváltoztatásról szóló 11/1955. (II. 20.) MT rendelet végrehajtásáról, valamint a névviseléssel kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2/1955. (IV. 23.) BM rendelet 4. és 5. §-a, valamint az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 2/1982. (VIII. 14.) MT TH rendelkezés 48. § (3) bekezdése alkotmányellenes, ezért ezeket a rendelkezéseket 2002. december 15-e napjával megsemmisíti.

5. Az Alkotmánybíróság megállapítja: mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenes helyzet jött létre annak következtében, hogy az Országgyűlés a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény 26. §-ában nem tette lehetővé, hogy a házasságkötést követően a férj is viselhesse felesége családi nevét.

Az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy szabályozási feladatának 2002. december 15-ig tegyen eleget.

6. Az Alkotmánybíróság

a) a névviselés és névváltoztatás tárgyában jogorvoslat hiányát kifogásoló, Alkotmány 70/K. §-ának sérelmét állító,

b) az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelet 15. § (4) és 27. § (2)—(4) bekezdéseiben foglalt rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló,

c) a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény 26. § (4) és (5) bekezdésében foglalt rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló,

d) a névváltoztatásról szóló 11/1955. (II. 20.) MT rendelet 4. §-ában és 5. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló,

e) a névváltoztatásról szóló 11/1995. (II. 20.) MT rendelet végrehajtásáról, valamint a névviseléssel kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2/1955. (IV. 23.) BM rendelet 1. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasítja.

7. Az Alkotmánybíróság azokat az indítványokat, amelyek

a) a törvényerejű rendeleti szintű szabályozás,

b) a Magyar Utónévkönyv” alkalmazásának alkotmányellenességét állítják, elutasítja.

8. Az Alkotmánybíróság azt az indítványt, amely a Györgyike utónév anyakönyvezését megtagadó határozatot kifogásolja, visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

Az Alkotmánybírósághoz a névviselés, névváltoztatás tárgyában több indítvány érkezett, amelyeket az Alkotmánybíróság egyesített és egy eljárásban bírált el.

1. Az egyik indítványozó az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Atvr.) 27. és 28. §-ai egyes rendelkezései alkotmányellenességének megállapítását és ennek nyomán e rendelkezések megsemmisítését kérte.

Álláspontja szerint e kérdés törvényerejű rendeletben történő szabályozása ellentétes a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 8. § (2) bekezdésével, amely szerint a Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és köteleességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja. Úgy véli, hogy a törvényerejű rendelet korlátozó rendelkezései ellentétesek az Alkotmány 67. § (2) bekezdésének tartalmával is, amelynek értelmében a szülőket megilleti az a jog, hogy a gyermeküknek adandó nevelést megválasszák. Hivatkozik továbbá arra is, hogy az Alkotmány 68. § (2) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság védelemben részesíti a nemzeti és etnikai kisebbségeket, biztosítja kollektív részvételüket a közéletben, saját kultúrájuk ápolását, anyanyelvük használatát, az anyanyelvű oktatást, a saját nyelven való névhasználat jogát. Álláspontja szerint a névhasználati jog megilleti a magyar nemzetiségűeket is. Ennek reményében az indítványozó azzal a kérelemmel fordult az anyakönyvi hivatalhoz, hogy gyermekük második utónevéként a Györgyike nevet anyakönyvezzék. Ezt a családi hagyományok folytatásaként kívánták az újszülöttnek adni, tekintettel arra, hogy már a kislány nagyanyja, dédnagyanyja és üknagyanyja is ezt a nevet viselte. Az anyakönyvvezető a kérést arra hivatkozással tagadta meg, hogy csak a „Ladó-féle” Utónévkönyvben szereplő Györgyi név bejegyzésére van mód; ezért ezt a nevet is anyakönyvezte. Az indítványozó szerint az emberi jogok durva megsértése viszont az, hogy valaki nem viselheti ősei nevét. Ez a helyzet — állítja — ellentétes az Alkotmány 8. § (1) bekezdésével is, amely szerint a Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait; ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

Alkotmányellenesnek tartja továbbá azt is, hogy nem jogszabály tartalmazza az anyakönyvezhető neveket. Hivatkozik még arra, hogy a jogszabály nem biztosít bírósági jogorvoslati lehetőséget az anyakönyvvezető eljárásával szemben. Ez — mondja — ellentétes az Alkotmány

70/K. §-ával, miszerint az alapvető jogok megsértése miatt keletkezett igények, továbbá a köteleességek teljesítésével kapcsolatban hozott állami döntések elleni kifogások bíróság előtt érvényesíthetőek.

Az indítványozó hangsúlyozza, hogy már a névválasztás során védeni kell a gyermekek jogait, garanciákat kell nyújtani az esetleges hátrányos szülői névválasztás megelőzésére [az Alkotmány 67. § (1) bekezdésére figyelemmel] azonban — mondja — ennek a szabályozása is törvényi formát kíván.

2. A második indítványozó a névváltoztatásról szóló 11/1955. (II. 20.) MT rendelet (a továbbiakban: Mtr.), valamint az annak végrehajtásáról és a névviseléssel kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2/1955. (IV. 23.) BM rendelet (a továbbiakban: Bmr.) alkotmányossági felülvizsgálatát kérte arra hivatkozással, hogy — állítása szerint — e rendeletek egyes szabályai sértik a személyiségi jogokat és így magát az Alkotmányt is. Ilyeneként idézi az Mtr. 1. §-át, valamint a Bmr. 1., 4. és 5. §-át. Úgy gondolja, hogy a névviselés szorosan a személyhez kötött jog, amely nem tehető függővé a belügyminiszter akaratától; a családi név megválasztásánál sérelmezi továbbá a külön engedélyezési kötelezettséget, de alkotmányellenesnek tartja azt is, hogy az állampolgárok nem változtathatják meg tetszésük és belátásuk szerint a nevüket.

3. A harmadik indítványozó az Mtr. 4. §-ának és 5. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és e rendelkezések megsemmisítését a következőkre hivatkozással kérte:

— az Alkotmány 8. § (2) bekezdése szerint az alapvető jogokra és köteleességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja;

— az Alkotmány 54. § (1) bekezdése szerint minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelytől önkényesen senkit sem lehet megfosztani;

— az Alkotmány 59. § (1) bekezdése értelmében mindenkit megillet a jó hírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog;

— az Alkotmány 66. § (1) bekezdése alapján Magyarország biztosítja a férfiak és a nők egyenjogúságát minden polgári és kulturális jog tekintetében;

— az Mtr. rendelet hivatkozott rendelkezései ütköznek az Alkotmány 70/A. §-ában foglaltakkal.

4. A negyedik indítványozó az Atvr. 27. § (2) bekezdésének megsemmisítését kérte azon az alapon, hogy az sérti az „emberi jogokat”. Hivatkozik arra, hogy az Alkotmány 54. §-a „általánosságban kimondja”, hogy a Magyar Köztársaság tiszteletben tartja az emberi jogokat, továbbá utal a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 77. §-ának (1) bekezdésére is, amely szerint mindenkinek joga van a névviseléshez.

Úgy ítéli meg, hogy az Alkotmány és a Ptk. értelmében a névviselés az ember egyik legszemélyesebb joga: „mindenki olyan nevet viselhet, amit szüleitől kapott, vagy maga választ magának, hogy utódaira hagyja”. A névviselést — mondja — nem lehet korlátozni. Számtalanszor előfordul — állítja —, hogy valaki a kapott családi névéhez más családi nevet is szeretne hozzáfűzni, ezáltal szeretné megkülönböztetni a családját más családoktól. Így például „az apja nevét viselő személy szívesen viselné másod-családi névként a közéletből vagy egyéb okból családi nevén közismert anyjának családi nevét”. Az indítványozó szerint ez különösen akkor lenne indokolt, amikor „a személy Kovács, Kiss vagy Nagy családi neveket kapott apja után, és utódaira az anyja nevét is szívesen áthagyakozná”.

A probléma megoldása — véli az indítványozó — nemcsak jogi, hanem etikai kérdéssé is válik, sőt a kettős családi név egy-egy családnak a társadalomban való elhelyezkedését is nyomon tudja követni. (Pl. szakmai dinasztikák alapítása). A kettős családi név tehát — mondja — sokszínűséget biztosíthatna az ország életében. Mindezt — szerinte — megakadályozza az Atvr. 27. § (2) bekezdése, ezért kéri annak hatályon kívül helyezését.

Az Alkotmánybíróság az indítványt megküldte a belügyminiszternek.

5. Az ötödik indítványozó az Atvr. 42. § (1) bekezdésben foglalt felhatalmazás alapján kiadott, az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 2/1982. (VIII. 14.) MT TH rendelkezés (a továbbiakban: Atvr. Vhr.) 48. § (3) bekezdésének megsemmisítését kéri, állítva, hogy annak tartalma magasabb szintű jogszabályba, az Atvr. 31. § (1) bekezdésébe ütközik. Úgy látja, hogy „míg a magasabb rendű jogszabály csak arról beszél, hogy bizonyos betűjeleket el kell hagyni az anyakönyvezés során, az alacsonyabb szintű rendelkezés már a név megváltoztatásának jogát is az anyakönyvvezető kezébe adja azzal, hogy meghatározza a betűjel egyetlen lehetséges helyét, meg-hozzá a név elején.” Ezzel — állítja — egyrészt korlátozza a kérelmező névviselési jogát, másrészt megváltoztatja azokat a neveket, amelyekben a megkülönböztetés a felmenőket illetően korábban, iratokkal igazolhatóan a családi név után került anyakönyvezésre. Ezért a kérelmező inkább nem is választja a betűjelzés bejegyzését, hiszen az számára teljesen idegen lesz, s az még a saját családjától is megkülönböztetné.

Az indítványozó esetében a család — a dédapáig igazolható módon visszavezethetően — a Tóth Gy. nevet viselte családi névként. Ezt a nevet a Belügyminisztérium Állampolgársági Főosztálya az N—18/1998. számú határozatában nem engedélyezte, utalva arra, hogy az Atvr. Vhr. 48. § (3) bekezdése értelmében megkülönböztető betűjelet csak a családi nevet megelőzően lehet anyakönyvezni, s ettől eltérni névváltoztatási eljárásban sem lehet.

A kérelmező szerint teljesen indokolatlan korlátot állít fel és az ember identitásához való jogát sérti a betű helyére vonatkozó iménti előírás. Úgy gondolja, hogy a más sor-

rend új nevet is keletkeztet. Márpedig — mondja — az Atvr. 31. § (1) bekezdése — amely szerint igazolni kell a szülő vagy a nagyszülő megkülönböztető betűjellel való anyakönyvezését — éppen arra irányul, hogy megőrizze a család által használt nevet.

Hiába a hiteles dokumentum — állítja —, ha az anyakönyvvezető az Atvr. Vhr. 48. § (3) bekezdése alapján úgymint eltérhet tőle. Álláspontja szerint a hatóságnak ez a jogosítványa a közhitelesség elvével sem egyeztethető össze. Felveti továbbá azt is, hogy ez a megoldás ütközik a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 1. § (2) bekezdésében írt rendelkezésbe is, amelynek értelmében: „alacsonyabb szintű jogszabály nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal”. A kifogásolt rendelkezés ugyanis — állítja —, olyan korlátozást vezet be, amely nem következik az Atvr. szabályaiból, hanem éppen ellentétes azzal.

6. A hatodik indítványozó azt kifogásolja, hogy a hatályos jogi szabályozás — a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) 26. §-ának (4), (5) bekezdése — nem teszi lehetővé a számára, hogy — megszűnt második házasságát követően — ismét felvehesse az első házasságában viselt (férjezett) nevet. Ezt annál is inkább sérelmezi, mivel első férje egyébként ehhez megadná a hozzájárulását is. Kifogásolja továbbá az indítványozó azt is, hogy az általa támadott jogszabályi rendelkezések kogens szabályok, s az azoktól való eltérésre, kivétel alkalmazására nincs mód. Álláspontja szerint a Csjt. e kivételt nem tűrő, kategorikusan tiltó rendelkezései sértik az emberi méltósághoz való alapvető jogot és a személyiségi jogokat, de szerinte sérelmet szenved a magántitokhoz és a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jog is. Úgy gondolja, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütközik az, hogy a Csjt. a feleségnek a házassága megszűnése után is lehetővé teszi volt férje teljes nevének a házasságra utaló toldással való viselését, éspedig a volt férj hozzájárulásának esetleges hiánya ellenére is. Ugyanakkor — mondja — a második házasság felbomlása után a törvény az előző férj hozzájárulása ellenére is megtiltja a volt feleségnek előbbi férje nevének a házasságra utaló toldással való használatát. Ebben az összefüggésben utalt az indítványozó a Ptk. ama rendelkezésére, amely szerint a személyhez fűződő jogokat nem sérti az a magatartás, amelyhez a jogosult hozzájárult, feltéve, hogy a hozzájárulás megadása társadalmi érdeket nem sért vagy nem veszélyeztet. Mindezekre figyelemmel kéri az általa támadott törvényi rendelkezések alkotmányellenességének a megállapítását.

7. Három indítványozó a Csjt. névviselésre vonatkozó azon rendelkezéseit sérelmezi (26. §), amelyek szerint a férfi — házasságkötése esetén — nem viselheti felesége családi nevét. Ezek az indítványok azt állítják, hogy mindez hátrányos megkülönböztetést jelent a férfi számára.

A három indítványozó egyike az Atvr. 15. § (4) bekezdését is alkotmányellenesnek tartja, szerinte az az Alkotmány 66. § (1) bekezdésének rendelkezésébe ütközik.

Az Alkotmánybíróság kérdést intézett a családi név egyházi anyakönyvezésére vonatkozólag a három történelmi egyház vezetőjéhez (az esztergomi prímás érsekhez, a déli evangélikus egyházkerület püspökéhez és a tiszántúli református egyházkerület püspökéhez). A megkérdezettek arról tájékoztatták az Alkotmánybíróságot, hogy egyházi anyakönyvezésük az állami anyakönyvi szabályok messzeemenő figyelembevételével történik.

II.

Az indítványozók által hivatkozott, illetőleg az Alkotmánybíróság által figyelembe vett jogszabályi rendelkezések:

A) A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) szerint:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„7. § (1) A Magyar Köztársaság jogrendszere elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait, biztosítja továbbá a vállalt nemzetközi kötelezettségek és a belső jog összhangját.

8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

(2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és köteleységekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„15. § A Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét.”

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

„56. § A Magyar Köztársaságban minden ember jogképes.”

„59. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jó hírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.”

„66. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a férfiak és a nők egyenjogúságát minden polgári és politikai, valamint gazdasági, szociális és kulturális jog tekintetében.

67. § (1) A Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges.

(2) A szülőket megilleti az a jog, hogy a gyermeküknek adandó nevelést megválasszák.

68. § (2) Magyar Köztársaság védelemben részesíti a nemzeti és etnikai kisebbségeket. Biztosítja kollektív részvételüket a közéletben, saját kultúrájuk ápolását, anya-

nyelvük használatát, az anyanyelvű oktatást, a saját nyelven való névhasználat jogát.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

„70/K. § Az alapvető jogok megsértése miatt keletkezett igények, továbbá a köteleységek teljesítésével kapcsolatban hozott állami döntések elleni kifogások bíróság előtt érvényesíthetők.”

B) Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) szerint:

49. § (1) Ha az Alkotmánybíróság hivatalból, illetőleg bárki indítványára azt állapítja meg, hogy a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatot elmulasztotta és ezzel alkotmányellenességet idézett elő, a mulasztást elkövető szervet — határidő megjelölésével — felhívja feladatának teljesítésére.

C) A Jat. értelmében:

„1. § (1) A jogalkotó szervek a következő jogszabályokat alkotják:

a) az Országgyűlés törvényt,

b)

c) a Kormány rendeletet,

d) a miniszterelnök és Kormány tagja (a továbbiakban együtt: miniszter) rendeletet,

e)

f) az önkormányzat rendeletet.

(2) E rangsornak megfelelően az alacsonyabb szintű jogszabály nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal.”

„2. § Az Országgyűlés törvényben állapítja meg:

...

c) az állampolgárok alapvető jogait és köteleységeit, ezek feltételeit és korlátozásait, valamint érvényre juttatásuk eljárási szabályait.”

„5. § Az állampolgárok alapvető joga és köteleységei körében törvényben kell szabályozni különösen ...

f) az öröklést, a személyhez és a szellemi alkotáshoz fűződő jogokat és köteleységeket. ...”

D) A Ptk. alapján:

„75. § (1) A személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak.”

„77. § (1) Mindenkinek joga van a névviseléshez.

(2) Tudományos, irodalmi, művészi vagy egyébként közszerepléssel járó tevékenységet — mások jogainak és törvényes érdekeinek sérelme nélkül — felvett névvel is lehet folytatni.”

E) A Csjt. szerint:

„26. § (1) A feleség a házasságkötés után választása szerint

a) a férje teljes nevét viseli a házasságra utaló toldással, amelyhez a maga teljes nevét hozzákapcsolhatja, vagy

b) a férje családi nevét viseli a házasságra utaló toldással és ehhez a maga teljes nevét hozzákapcsolja, vagy

c) férje családi névéhez hozzákapcsolja a saját utónevét, vagy

d) kizárólag a maga teljes nevét viseli.

(2) Az anyakönyvvezető köteles a menyasszonyt a házasságkötést megelőzően tájékoztatni arról, hogy joga van választani, milyen nevet kíván viselni a házasságkötés után. A menyasszony köteles az anyakönyvvezető felhívására a névviselésről nyilatkozni.

(3) A házasság megszűnése, illetőleg érvénytelenné nyilvánítása után a volt feleség a házasság fennállása alatt viselt nevét viseli tovább is. Ha ettől el kíván térni, ezt a házasság megszűnése, illetőleg érvénytelenné nyilvánítása után az anyakönyvvezetőnek egy alkalommal bejelentheti. Ilyen esetben sem viselheti azonban a volt férje nevét a házasságra utaló toldással [(1) bekezdés a) és b) pontja], ha azt a házasság fennállása alatt nem viselte.

(4) Új házasságkötés esetében a feleség volt férje nevét a házasságra utaló toldással [(1) bekezdés a) és b) pont] nem viselheti, és ez a joga akkor sem éled fel, ha újabb házassága megszűnt.

(5) Az (1)—(3) bekezdés szerint választott név viselésétől eltérést csak a névváltoztatásra jogosult hatóság engedélyezhet.

(6) A bíróság a volt férj — annak halála után az ügyész — kérelmére eltilthatja a volt feleséget az (1) bekezdés a), illetőleg b) pontja szerinti név viselésétől, ha a feleséget szándékos bűncselekmény miatt jogerősen szabadságvesztésre ítélték.”

„42. § (1) A gyermek — szüleinek megállapodása szerint — apjának vagy anyjának családi nevét viseli. Házasságban élő szülők gyermeke azonban anyjának családi nevét csak akkor viselheti, ha az anya kizárólag a maga nevét viseli. A házasságban élő szülők valamennyi közös gyermekének csak közös családi nevet lehet adni.

(2) Ha nincs olyan személy, akit a gyermek apjának kell tekinteni, a gyermek az anyja családi nevét viseli mindaddig, amíg a képzelt apát az anyakönyvbe be nem jegyez-

ték. Az anya a képzelt személy apaként való bejegyzésére irányuló eljárás során bejelentheti, hogy a gyermeke továbbra is az ő családi nevét viseli.

(3) A gyermek utónevét a szülők határozzák meg.”

F) A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: Nek. tv.) szerint:

„12. § (1) A kisebbséghez tartozó személynek joga van saját és gyermeke utónevének szabad megválasztásához, családi és utónevének anyanyelve szabályai szerinti anyakönyveztetéséhez és annak — jogszabályban meghatározott keretek között — hivatalos okmányokban való feltüntetéséhez. A nem latin írásmóddal történő bejegyzés esetén kötelező a fonetikus, latin betűs írásmód egyidejű alkalmazása is.

(2) Kérésre az anyakönyvezés és az egyéb személyi okmányok kiállítása — az (1) bekezdésben meghatározottak szerint — kétnyelvű is lehet.”

„61. § (1) E törvény értelmében Magyarországon honos népcsoportnak minősülnek: a bolgár, a cigány, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán.

G) Az Atvr. Alkotmánybíróság által vizsgált rendelkezései:

„15. § (4) A kiskorú számára a gyámhatóság által kiadott előzetes házasságkötési engedély a kiadástól számított hat hónapig érvényes.”

„27. § (1) A magyar állampolgár családi és utónevét visel.

(2) A családi név egytagú. Többtagú családi név akkor viselhető, ha annak a szülőnek az anyakönyvi bejegyzése, akinek az érintett személy a nevét viseli, ilyen nevet tartalmaz.

(3) Az utónév legfeljebb kéttagú lehet.

(4) Az anyakönyvbe azt a családi és utónevet kell bejegyezni, amely az érintett személyt a születés, a házasságkötés vagy a haláletet időpontjában megillette. Anyakönyvezni a szülők által meghatározott sorrendben legfeljebb két — ha jogszabály másként nem rendelkezik —, a nemzeti- és etnikai kisebbségekkel kiegészített Magyar Utónévkönyvbe felvett, a gyermek nemének megfelelő utónevet szabad. A Magyarországon élő nemzetiségiek, illetőleg nemzeti- és etnikai kisebbségek anyanyelvűek — a nemzetiséghez tartozás igazolása nélkül — a nemzetiségnek megfelelő utónevet viselhetnek.

(5) A hatósági eljárásban, igazolásban, igazolványban, nyilvántartásban magyar állampolgár azt a családi és utónevet viseli, amely a születési, illetőleg a házasságban élő nők esetében a házassági anyakönyv szerint őt megilleti.”

„28. § (1) Az anyakönyvvezető — a szülők kérelmére — a 14 éven aluli kiskorú személy utónevét egyszer módosíthatja.

(2) Ha a több utónévvel rendelkező személy valamelyik utónevének kizárólagos viselését vagy az utónevek sor-

rendjének cseréjét kéri, az alapbejegyzést az anyakönyvvezető egyszer módosítja. A módosítást követően az anyakönyvben legfeljebb két utónév maradhat.”

„31. § (1) Az egycsaládhoz tartozók vagy azonos családnévűek megkülönböztetésére szolgáló betűjelzést az anyakönyvbe az érdekelt kérelmére be kell jegyezni. Erre akkor van lehetőség, ha a szülőnek vagy nagyszülőnek az anyakönyvi bejegyzése, akinek a családi nevét a kérelmező viseli, azt tartalmazza.

(2) Nem lehet az (1) bekezdés rendelkezése alapján olyan betűjelzést bejegyezni, amelyet jogszabály tilt, vagy amely személyhez fűződő jogot sért.

(3) Az anyakönyvbe korábban bejegyzett betű — és egyéb jelzéseket — az (1) bekezdés kivételével — az anyakönyvi kivonat kiállításakor figyelmen kívül kell hagyni.”

„42. § (1) Ez a törvényerejű rendelet 1983. január 1. napján lép hatályba; rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell. Végrehajtásáról a belügyminiszter — a házasságkötéssel és a házasság megszűnésével kapcsolatos eljárás tekintetében az igazságügy-miniszterrel egyetértésben — gondoskodik.”

H) Az Mtr. Alkotmánybíróság által vizsgált rendelkezései:

„1. § Magyar állampolgár családi és utónevét — kérelmére — a belügyminiszter megváltoztathatja.”

„4. § Ha a feleség férje családi vagy teljes nevét viseli, a férj nevének megváltoztatása reá is kiterjed.”

„5. § (1) Férjes, elvált vagy özvegy nő a házasságkötés folytán szerzett nevét névváltoztatással nem változtathatja meg.”

I) Az Atvr. Vhr. Alkotmánybíróság által vizsgált rendelkezései:

„48. § (2) Ha a megkülönböztető betűjel (At. 31. §) anyakönyvezését kérik, az anyakönyvvezető a kérelmező szülőjének, nagyszülőjének születési vagy házassági anyakönyvi másolatát a kérelem elbírálása előtt beszerzi.

(3) A megkülönböztető betűjel (At. 31. §) anyakönyvezésekor a betűjelet a családi nevet megelőzően, nagybetűvel kell bejegyezni és a családi névtől ponttal kell elkülöníteni.”

J) A Bmr. Alkotmánybíróság által vizsgált rendelkezései:

„1. § A név megváltoztatása iránti kérelemben [11/1955. (II. 20.) MT rendelet (a továbbiakban: R.)] elő kell adni azokat a körülményeket, amelyek a névváltoztatást indokolják.”

„4. § Idegen hangzású, magyartalanul képzett név, ketős családi név, történelmi név, régies írásmóddal írott vagy olyan családi név felvételét, amelyet már sok család visel — különös méltánylást érdemlő körülmények kivételével — nem lehet engedélyezni.”

„5. § A névváltoztatás útján nyert név megváltoztatását csak kivételes esetekben lehet engedélyezni.”

III.

Az indítványok részben megalapozottak.

1. Az Alkotmánybíróság kiemeli:

A hatályos szabályozás az emberi személyiség jogi védelmét több szinten is törekszik megoldani. Míg az alapjogok tekintetében az Alkotmány jelenti a fő forrást, addig a Ptk. normái vagy — jelen esetben — a közigazgatás anyakönyvi szabályai (Atvr.) konkretizálják az egyes személyiségi jogokat. (A tényleges helyzetre figyelemmel azonban idetartoznak és ebben a körben vizsgálendőak az Mtr. és Bmr. rendelkezései is.)

Az a körülmény, hogy az emberi személyiség alkotmányos garanciák által is védetté vált e század alkotmányfejlődésében, azt eredményezte, hogy a megjelenítésére alkalmas formák — így a névjog is — alkotmányos alapjogokhoz hasonló állami védelemben részesültek. Ennek hátterében főképpen az alábbi megfontolások állottak:

a) a név eredendően az állami akarattól függetlenül keletkezik, s elsősorban a társadalmi szokások, konvenciók és vallásos hagyományok által determinált;

b) az államot a névvel kapcsolatban alapvetően csak a regisztrálás joga illeti meg és a regisztrált adatok védelmének a kötelezettsége terheli;

c) az állam a nevek elsődleges használójaként jelenik meg; ennek ellenére mégis csak „semleges félként” rendelkezik a regisztrálás jogával;

d) az állam jogi parancsában csak az állami regisztrálás jogi feltételeit írja elő, illetve azt állapítja meg, hogy a közhitelű nyilvántartásban milyen adatokat tart nyilván;

e) minthogy a személyiség természetes léte az államtól független, így jogi léte sem engedi meg, hogy — az érintettek akaratát figyelmen kívül hagyva — külső fél — mindenféle korlátozás nélkül — határozza meg e jog érvényesíthetőségét és lényeges tartalmát.

Mindezekre tekintettel talált az Alkotmánybíróság közvetett kapcsolatot az emberi méltósághoz való alapjoggal. „... az is ellentétes az emberi méltósághoz való alapvető joggal, ha ... az állam indok nélkül avatkozik be a magán-szféra körébe tartozó viszonyokba.” [46/1991. (IX. 10.) AB határozat, ABH 1991, 211., 215.]

2. A fenti szempontok és megfontolások az Alkotmánybíróság — alapvető személyiségi jogokkal kapcsolatos — eddigi gyakorlatában is tükröződnek:

„Az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogot az ún. „általános személyiségi jog” egyik megfogalmazásának tekinti. (...) Az általános személyiségi jog „anya-jog”, azaz olyan szubszidiárius alapjog, amelyet mind az Alkotmánybíróság, mind a bíróságok minden esetben felhívhatnak az egyén autonómiájának védelmére, ha az adott tényállásra a konkrét, nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható.” [8/1990. (IV. 23.) AB határozat, ABH 1990, 42., 44., 45.]. Ugyancsak egyik korai határozatában szövegezte részletesen az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jog közelebbi tartalmáról: „az emberi méltósághoz

való jog azt jelenti, hogy van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva ... az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá. A méltósághoz való jognak ez a felfogása különbözteti meg az embert a jogi személyektől, amelyek teljesen szabályozás alá vonhatók, nincs „érinthetetlen” lényegük. A méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan...” [64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 297., 308—309.] Kifejezésre juttatta az Alkotmánybíróság azt is, hogy „az emberi méltósághoz való jog korántsem csupán a jó hírnévhez való jogot foglalja magában, hanem egyebek között a magánszféra védelméhez fűződő jogot is. Ennél fogva az is ellentétes az emberi méltósághoz való alapvető joggal, ha valakivel szemben kellő alap nélkül alkalmaznak hatósági kényszert, s ezáltal az állam indok nélkül avatkozik be a magánszféra körébe tartozó viszonyokba.” [46/1991. (IX. 10.) AB határozat, ABH 1991, 211., 215.]

Az „általános személyiségi jog” — mint az ember értékmínőségének a kifejeződése — olyan általános értéket testesít meg, amelynek garanciális védelmét alkotmányosan nem lehet e személyiséget alkotó egyes vonatkozások értékelésétől függővé tenni, hanem annak védelmét (az állammal, illetőleg másokkal szemben) általánosan, s a személyiség tartalmi elveit tekintve egyenlően (egyenlő feltételekkel) kell a törvényi szabályozás szintjén biztosítani. Az egyenlő, teljes és korlátozhatatlan jogképesség (Ptk. 8. §-a) elvéből következik, hogy a személyiség jogi védelme — a jogkövetkezmények között különböztetve — jogalkotási úton nem korlátozható csak az úgynevezett súlyosabb esetekre. [34/1992. (VI. 1.) AB határozat, ABH 1992, 192., 199.]

Hasonlóképpen fontos elvi tételek kerültek rögzítésre az 56/1994. (XI. 10.) AB határozatban is: „A magánszférához való jog, az önmegvalósítás joga, a személyiség szabad kibontakozása és az autonómia védelme megköveteli az Alkotmány 8. § (1) bekezdésében írt szempontok érvényesülését, azaz azt, hogy az állam az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tartsa tiszteletben és védelmezze.” (ABH 1994, 312., 314.)

Az Alkotmánybíróság 995/B/1990. AB határozata értelmében az ember neve arra szolgál, hogy őt mástól megkülönböztesse. A név egyben hordozója lehet a családi kapcsolatnak (leszármazás, családba tartozás vagy azon kívüli lét), a társadalmi helyzetnek (korábban nemesi, nagycsaládi hovatartozás, előjogok), nemiségnek és nemzeti hovatartozásnak. Anyakönyvezése után a személy ezt a nevet jogosult, de köteles is viselni, mert ez identitásának egyik meghatározója. (ABH 1993, 515., 522.) „A név megválasztásának, viselésének a joga nem az Alkotmányban nevesített formában szabályozott önálló alapjog, hanem az ember olyan joga, amely bizonyos kapcsolatban áll az Alkotmány 54. §-ának (1) bekezdésében szabályozott emberi méltósággal, illetőleg az 59. § (1) bekezdésében szabályozott jó hírnévhez való joggal. Ez a kapcsolat azonban nem annyira

szoros, hogy a névviselési jog önálló alapjogi státusát megalapozná. Ilyen értelmezés mellett megengedett — hogy éppen mások és a társadalom egészének érdekében — a név választásával, viselésével és az anyakönyvezett név megváltoztatásával kapcsolatosan törvény korlátozásokat állapítson meg.” (ABH 1993, 515., 522.)

Az Alkotmánybíróság 1270/B/1997. AB határozata ezt a „bizonyos kapcsolatot” a következőkben látja: „az Alkotmánybíróság a 8/1990. (IV. 23.) AB határozata óta az emberi méltósághoz való jogot az úgynevezett „általános személyiségi jog” egyik megfogalmazásának tekinti, amely általános személyiségi jog egyik aspektusa a magánszféra védelme. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 75. §-ában foglalt általános személyiségi jog és a Ptk. VII. fejezetében nevesített néhány klasszikus személyhez fűződő jog is az általános személyiségi jog részét képezi, és mint ilyenek részesülnek alapjogi védelemben” (ABH 2000, 713., 717.). A Ptk. 77. §-ában nevesített jog a névviselés joga, az tehát már most is alapjogi védelemben részesül.

Több alkalommal hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy a szabályozás során az alapvető jogoknak csak az elkerülhetetlenül szükséges, arányos és a lényeges tartalmát nem érintő korlátozása felel meg az alkotmányossági követelményeknek. [25/1991. (V. 18.) AB határozat, ABH 1991, 414., 418; 59/1991. (X. 19.) AB határozat, ABH 1991, 258., 261.]

Az Alkotmánybíróság a 995/B/1990. AB határozattal elbírált ügyben még nem kényszerült arra, hogy a névjog körében további differenciált, részletes vizsgálatokat is elvégezzen. Az ott vizsgált ügyben elegendő volt még annak kimondása, hogy a névjog egésze csak „bizonyos kapcsolatban” áll az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében szabályozott emberi méltósággal, illetőleg az 59. § (1) bekezdésében szabályozott jó hírnévhez való joggal. (ABH 1993, 515., 522.)

A most elbírált ügyben az Alkotmánybíróságnak viszont már tovább kell lépnie, mivel az indítványok szükségessé és elkerülhetlenné teszik a névjog alkotóelemeire történő bontását, s azok egyenkénti alkotmányossági vizsgálatát.

3. Az emberi jogok különböző katalógusai emberi jogként nevesítik a saját névhez való jogot. Így például az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (a továbbiakban: Egyezségokmány) 24. cikkének 2. pontja szerint: „Minden gyermeket közvetlenül születése után anyakönyvezni kell és nevet kell neki adni.” Az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a „Gyermek Jogairól” Szóló Egyezmény 7. cikk. 1. pontja értelmében: „A gyermeket születésekor anyakönyvezik, és ettől kezdve joga van ahhoz, hogy nevet kapjon, állampolgárságot szerezzen és lehetőség szerint ismerje szüleit, valamint ahhoz, hogy ezek neveljék.”

Az Európai Emberi Jogi Egyezményhez kapcsolódó bírói gyakorlat az Egyezmény 8. cikke (a magánszféra tisz-

telete) alá vonta a saját névhez való jogot. A Bíróság gyakorlata szerint azonban a 8. cikk nem teremt jogot a névváltoztatáshoz. A Bíróság nem minősítette így az Egyezmény 8. cikke megsértésének azt, hogy a finn panaszos részére a hatóságok nem engedélyezték vezetéknevének indok nélküli megváltoztatását (Eur. Court HR, Stjerna v. Finland judgment of 25 November 1994, Series A.no.299—B), ugyanakkor az Egyezmény 14. cikkében deklarált diszkrimináció-tilalom alapján a 8. cikk megsértésében (magán- és családi élet védelme) elmarasztalta Svájcot, mert a panaszos számára a svájci hatóságok nem engedélyezték, hogy felesége családi nevével kiegészítse saját családi nevét, holott erre fordított esetben a svájci jog lehetőséget biztosít. (Eur.Court HR, Burgherz v. Switzerland judgment of 22. February 1994, Series A.no. 280—B).

A Bíróság gyakorlata szerint ugyanakkor a névváltoztatáshoz való jog a transzszexuálisok esetében elvezethet odáig, hogy követelhessék az anyakönyvben feltüntetett nevük megváltoztatását, s őket át is kell anyakönyvezni, és pedig nemcsak a nemük, de a nevük változása miatt is. Az állam tehát köteles nemük megváltozását — a névváltoztatással együtt — tudomásul venni. (Eur.Court HR, B.v. France judgment of 25 March 1992, Series, A.no.232—C.)

4. Az ismertetett emberi jogi deklarációkból és a strasbourgi Bíróság gyakorlatából levonható az a következtetés, hogy már önmagában (pusztán) a saját névhez való jog: emberi jog. Alapjogi védelmet kaphatnak azonban — az Alkotmány 54. § (1) bekezdése alapján, az önrendelkezési jog részeként — a névjog további összetevő elemei: így a névválasztás, a névváltoztatás, névmódosítás joga is. Az „egységes” alapjogi védelem ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a névjog minden eleme korlátozhatatlan lenne, ellenkezőleg: éppen hogy a korlátozhatóság súlya és mélysége alapján húzhatók közéjük egyértelmű határvonalak. Ez a disztinkció ad eligazítást arra nézve is, hol húzhatók meg egyiknél, másíknál az állami korlátozás (korlátozhatóság) határai, másik oldalról: hol kezdődik esetükben a közérdek érvényesíthetősége és meddig terjed az érintett egyének önrendelkezési joga.

A névjog (mint egységes alapjogi védelmet érdemlő komplex jog) önrendelkezési joggal közvetlenül kapcsolatba hozható része csak kényszerítő, elkerülhetetlen okból korlátozható, akkor, ha a korlátozás szükséges és az a korlátozással elérni kívánt célhoz képest arányos.

Mindössze a névjog első tartományához tartozó saját névhez való jog élvez olyan abszolút alkotmányossági védelmet, amelynél a korlátozhatóság kérdése fel sem merülhet. Ebben az esetben ugyanis olyan alapjogról van szó, amelynél a kizárólagosságot, a mindenki mástól való megkülönböztetés esélyét kell biztosítani. Valójában a saját névhez való jog fogalmilag is korlátozhatatlan jog: s nem lehet különbséget tenni annak korlátozható és korlátozhatatlan része — lényeges és lényegtelen tartalma — között. A saját névhez való jog csak a jog teljességével van fogalmi azonosságban, tehát a maga egészében „lényeges tartal-

lom”, s ilyenként nem korlátozható, vagyis elidegeníthetetlen, érinthetetlen jog, amely felett az állam nem rendelkezhet. Minden embernek kell, hogy legyen saját neve és ez a név nem helyettesíthető sem számmal, sem kóddal, sem egyéb szimbólummal. A saját név a személy identitásának egyik — mégpedig alapvető — meghatározója, amely azonosítását, egyúttal másoktól való megkülönböztetését is szolgálja, ezért a személy individualitásának, egyedi, helyettesíthetetlen voltának is az egyik kifejezője. A saját névhez való jog tehát az önzonosságához való jog alapvető eleme, így olyan alapvető jog, amely a születéssel keletkezik, az állam által elvonhatatlan és — lényeges tartalmát tekintve — korlátozhatatlan. Ugyanilyen megítélést és védelmet kaphat a saját név viseléséhez való jog is, amely a saját névhez való jognak kifelé, mások felé való megjelenítése. Tartalmát tekintve azt fejezi ki, hogy a meglévő — állam által regisztrált — neve senkitől sem vehető el, s az állam az érintett beleegyezése nélkül a nevet nem is változtathatja meg. Vagyis a saját név viselésének a joga is korlátozhatatlan alapvető jog.

Minden egyes ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogáról van itt szó valójában, amelynek tiszteletben tartása és védelme az államnak Alkotmányból folyó kötelessége is [Alkotmány 8. § (1) bekezdése]. Ennek az alapvető jognak a lényeges tartalmát is sérthetlensége és elidegeníthetetlen volta adja, mely lényeges tartalom törvényben sem korlátozható [Alkotmány 8. § (2) bekezdése]. Ebből következően a saját névhez és annak viseléséhez való jog korlátozhatatlan alapvető jog.

A névjog másik tartományába tartozó részjogok a „szükségesség és arányosság” tesztje alapulvételével korlátozhatók. Ide tartozik a névválasztás és a névváltoztatás, névmódosítás joga, amelyek lényeges tartalma eltérő mércével korlátozható.

A korlátozás alkotmányosságának a „szükségesség-arányosság” teszt alkalmazásán belüli differenciálásának az Alkotmánybíróság gyakorlatában már van előzménye, ezért a mérce differenciált alkalmazása nem változtatja meg az alapjogi korlátozás vizsgálatának eddigi alkotmánybírósági gyakorlatát. A most követett (és követendő) eljárás tehát összhangban áll a 21/1994. (IV. 16.) AB határozatban írtakkal, közelebbről azzal, hogy „Az alkotmányosság értékelésének vázolt módszertana szerint a szükségesség és arányosság kritériumait lehet lazítani vagy szigorítani, attól függően, hogy ... milyen fajta korlátozásáról van szó.” (ABH 1994, 117., 122.)

A névválasztással kapcsolatban utal az Alkotmánybíróság az Alkotmány 67. § (2) bekezdésére, amely szerint: a gyermek nevelésének joga a szülőket illeti meg. Minthogy pedig a gyermeket a születése pillanatától megilleti a saját névhez való jog, a szülőknek a névválasztáshoz való joga olyan elsődleges és alapvető jognak minősül, amely szintén csak az Alkotmány 8. § (2) bekezdése szerinti korlátozásoknak vethető alá.

Az Alkotmánybíróság megállapítja: a névválasztáshoz való jog egyéb részelemben is olyan jog, amely az állam

által korlátozásoknak vehető alá, s ez a korlátozás csak akkor lesz alkotmányellenes, ha az szükségtelen és aránytalan.

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza azonban: azt a kérdést, mi minősül névnek, és hogy a saját névhez való jogot a személy milyen tárgyi körben gyakorolhatja, a közfelfogás, a nyelvtudomány és a társadalmi-történeti hagyományok alapján az állam jogosult meghatározni. A névválasztás tekintetében ezért az állam nagyobb önállóságot élvez, itt felállíthat korlátokat s ezek a korlátok és korlátozások éppen abból fakadnak, hogy a névválasztás is „tradíció-kötött”, s ez, illetőleg mások jogainak védelme és érvényesíthetősége is kényszerítheti az államot a beavatkozásra.

Ilyen korlátozás lehet például az, hogy a családban született gyermeknek nem adható az apa vagy az anya családi nevével különböző családnév vagy olyan utónév, amelyet a nyelvtudománnyal, a hagyományokkal nem lehet igazolni, vagy amely alkalmas arra, hogy a személy önazonosságát hamis színben tüntesse fel: például többszörösen elvált feleség — saját döntése alapján — valamelyik korábbi férje nevét viselje.

Hasonló a helyzet a névváltoztatási és névmódosítási joggal összefüggésben is: az állam az Alkotmány 8. § (2) bekezdése keretében maradvány tekintetben is nagyobb mozgástérrel rendelkezik, azaz mind a „szükségesség” mind az „arányosság” mércéjének megvonásakor érvényesítheti a közérdekű szempontjait, azaz az állami nyilvántartások egységességéhez és áttekinthetőségéhez fűződő követelményeket. Ettől azonban a névváltoztatáshoz való jog nem veszíti el alapvető jogi karakterét, sőt más jogokkal összefüggésben azt kifejezetten is el kell ismerni. Az ilyen megkülönböztetés az alkotmányos alapjogok katalógusában nem egyedülálló és nem is ismeretlen. Például a fegyveres katonai szolgálat megtagadása önmagában véve még nem alapjog; a lelkiismereti szabadsággal összefüggésben azonban alapjoggá válik. Ugyanígy alapvető joggá válik a nemüket megváltoztató transzszexuálisok esetében a névváltoztatáshoz való jog, de a személy nemzetiségi identitásának joga is indokolhatja az alapvető jogkénti minősítést. Hasonlóképpen alapvető jogkénti alkotmányos védelmet érdemel az emberi méltósággal közvetlenül összefüggésbe hozható névváltoztatásra vonatkozó igény, amely önmagában is gyűjtőkategóriaként kezelhető. Ide tartozhat például a méltatlan, obszcén stb. nevet eredményező családi vagy utónév megváltoztatásának a joga (a méltatlan hangzású névválasztás megvonásának a joga); alapvető jogként élvezhet védelmet az az igény is, hogy a kérelmező megszabadulhasson rossz emlékeket (is) idéző családi nevével. [Pl. elhíresült (ritka) nevű bűnöző gyermeke vagy annak nevét viselő közeli hozzátartozója, de lehet ez a név a történelem során hírhedtté vált is.] Alapvető jogként alapozhatják meg a névváltoztatást az olyan családi nevek is, amelyek taszítóan vagy nevetségesen csengenek, vagy amelyek alkalmasnak adnak kétértelmű vagy méltánytalan szójátékokra. Az utóbbi esetekben tehát az alapvető jogkénti elismerést az emberi méltósággal való nyilvánva-

lóan szoros és közvetlen kapcsolat indokolja. Ugyanez lehet az alapja és indoka annak is, hogy a többes (összetett) név megválasztása is — bizonyos határig — alapvető jogként részesülhessen védelemben.

5. A névjog egyes elemeinek fentiek szerinti „megbontásakor” a kiindulást továbbra is az emberi méltósághoz való jog jelenti. Mi következik, s mi nem az emberi méltósághoz való alapjogból?

E kérdés megválaszolásához az Alkotmánybíróság áttekintette az eddigi gyakorlatát:

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 54. § (1) bekezdését értelmező 8/1990. (IV. 23.) AB határozatában (ABH 1990, 42.) az emberi méltóságból való jogból, mint általános személyiségi jogból új alapjogot, a rendelkezéshez való jogot vezette le. Ugyanebben a határozatában azt is kimondta, hogy az emberi méltósághoz való jog tartalmilag azonos az általános személyiségi joggal. Az általános személyiségi jogot további részelemeire bontotta, a személyiség jogilag (alkotmányjogilag) releváns formáit, létformáit nevesítette; ezeket részben a modern alkotmányok rendelkezéseiből, a nemzetközi jogirodalomból, az európai Alkotmánybíróságok gyakorlatából emelte ki és építette be a gyakorlatába. Ilyenként munkálta ki a magánélet szabadságához való jog tartalmát [46/1991. (IX. 10.) AB határozat, ABH 1991, 211.], másrészt a személyiségi jog releváns megnyilvánulásaiából, aspektusaiból konkrét egyedi jogokat olvasztott ki. [Például az önazonossághoz, önrendelkezéshez való jogból a vérségi származás kiderítésének a jogát 57/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 272.]

Az Alkotmánybíróság a személyiségi jogok további megbontásával újabb „rész” jogokig is eljutott. Így például az önrendelkezési (rendelkezési) jogból a házasságkötés szabadságának jogát [22/1992. (IV. 10.) AB határozat, ABH 1992, 122.], a fél perbeli részvételével kapcsolatos rendelkezési jogot [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 29.] a pernyerteségből folyó rendelkezési jogot [4/1998. (III. 1.) AB határozat, ABH 1998, 71.] vezette le. Az önazonossághoz (személyi integritáshoz) való jogból a vérségi származás kiderítéséhez való jogot [57/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 272.] az általános cselekvési szabadságból pedig a sportolók versenyzéshez való jogát [27/1990. (XI. 22.) AB határozat, ABH 1990, 187.] és a jogügyletek létrehozása szabadságának és a művészeti alkotáshoz való hozzáférhetőség jogát [24/1996. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1996, 107.] deriválta.

6. A névjog legalább két személyiségi joghoz kapcsolódik szervesen: az önazonossághoz és a magánszférához való joghoz. A névjog ezáltal önálló — nevesített alapvető jogként — része az általános személyiségi jogoknak.

Az Alkotmánybíróságnak a nem vagyoni kár szabályozásának alkotmányi vizsgálata tárgyában hozott határozatából is következik a névjog önálló, alapvető jogkénti elismerése: „a személy általános személyiségi joggal védett

meghatározott dimenzióit illetően sem nyugodhat tehát a jogok elosztása olyan szempontokon, amelyek a személyeket, mint tulajdonosokat, mint vagyoni jog alanyait, mint névvel, küllemmel, személyes adatokkal, nem nevesített személyiségi jogokkal stb. rendelkező személyeket nem egyenlőként kezelik.” [34/1992. (VI. 1.) AB határozat, ABH 1992, 192., 197.]

A „névvel rendelkezés” tehát a személy általános személyiségi joggal védett dimenziói közé tartozik, ami úgy is értelmezhető, hogy a névjog alapvető jogot megillető alkotmányi védelem alatt áll. [Közelebbről: az Alkotmány 8. § (1) és 8. § (2) bekezdéseinek tartalma az irányadó.]

Az Alkotmánybíróság a 64/1991. (XII. 17.) AB határozatában foglaltak szerint (ABH 1991, 297., 308., 312.) az emberi méltósághoz való jog csak az emberi státus meghatározójaként, az élethez való joggal fennálló egységben abszolút és korlátozhatatlan. Anyajog mivoltából levezetett egyes részjogai, mint például az önrendelkezéshez, az önazonosságához való jog azonban az Alkotmány 8. § (2) bekezdése szerint bármely más alapjoghoz hasonlóan korlátozhatók. (879/B/1992. AB határozat, ABH 1996, 397., 401.)

7. A névjogot tehát — a fenti elvi alapok felhasználásával — alkotóelemeire kell bontani, s összetevő elemeit egyenként kell minősíteni aszerint, hogy azokra az alapjogi korlátozást milyen mélységben és súllyal kell alkalmazni.

A fentiekben ezt tette az Alkotmánybíróság azzal, hogy a névjog egyik összetevő elemét, a saját névhez, illetőleg annak viseléséhez való jogot, mint alapvető emberi jogot korlátozhatatlan jogként, más elemeit (mint pl. a névválasztás, névváltoztatás, névmódosítás) pedig az Alkotmány 8. § (2) bekezdése szerint korlátozható jogokként definiálta.

Az Alkotmánybíróság a fenti követelmények és kritériumok figyelembevételével végezte el a beérkezett indítványok alkotmányosságáig vizsgálatát.

IV.

1. A névjog és annak egyes elemeinek minősítéséből kiindulva az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt az adott tárgykör szabályozási szintjét kifogásoló indítványokra kell választ adnia.

Ez utóbbiak két vonatkozásban is megfogalmazódtak: egyrészt a törvényerejű rendeleti szintű szabályozást érintő, másrészt a minisztertanácsi és belügyminiszteri rendeleti szintű szabályozással szemben. Az indítványozók mindkét tekintetben a törvényi szintű rendezést sürgetik.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata a törvényerejű rendeletet a törvénnyel azonos szintű szabályozásként ismeri el [7/1994. (II. 18.) AB határozat, ABH 1994, 68., 71.], sőt a 20/1994. (IV. 16.) AB határozatában expressis verbis ki is mondta azt, hogy „... a hatályos törvényerejű rende-

tek az Alkotmány 8. § (2) bekezdése alkalmazásában törvénynek minősülnek”. (ABH 1994, 106., 112.)

Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően elutasította az adott tárgykör törvényerejű rendeleti szintű szabályozásának alkotmányellenességét állító indítványt.

Azokra az indítványokra, amelyek az Mtr. 1. §-ának és a Bmr. 4. és 5. §-ának jogforrási szintjét kifogásolják, az Alkotmánybíróság ezek tartalmi vizsgálata során (IV. 2.5. pont) ad választ.

Áttételesen jogforrástani összefüggéseket érint az az indítványozói észrevétel is, amely szerint az ún. „Ladó-féle Utónévkönyv” — nem jogszabályként — tartalmazza az anyakönyvezhető neveket. Az Atvr. 27. § (4) bekezdésében erről a következő olvasható: „... Anyakönyvezni a szülők által meghatározott sorrendben legfeljebb két — ha jogszabály másként nem rendelkezik — a nemzetiségi utónevekkel kiegészített Magyar Utónévkönyvbe felvett, a gyermek nemének megfelelő utónevet szabad...”. A Magyar Utónévkönyv jelenleg tehát — az Atvr. szövegéből kitűnően — fontos része az Atvr.-nek, e könyv figyelembevétele nélkül az ma gyakorlatilag nem hajtható végre. A névválasztás, névváltoztatás, névmódosítás a szükségesség és arányosság tesztje alkalmazásával — állam által — korlátozható jog. E korlátozás pedig — alkotmányos elvárásokat nem sértő módon — tárgyasulhat külön könyv figyelembeveendőségének elrendelésében is. Jelen esetben ez történt, s ez nem minősíthető az állam részéről alapvető jogot sértő korlátozásnak. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően e részében elutasította az indítványt, azaz pusztán azt a körülményt, hogy az Atvr. Utónévkönyv figyelembevételét rendeli el, nem tekintette alkotmányellenesnek, s ezért megsemmisítendőnek sem az Atvr. 27. § (4) bekezdését.

2. Az indítványok többsége tartalmi kérdések tárgyában kéri az Alkotmánybíróság döntését. Ezek közös alapja az, hogy mindenkinek a személyiségéhez szorosan kapcsolódó joga azt eldönteni, hogy milyen nevet kíván viselni, ezért nem lehet azt a belügyminiszter tetszésétől függővé tenni. Jóllehet egyetértenek az indítványozók azzal, hogy a családi név nem változtatható meg történelmi névre, az ezen túlmutató korlátozásokat, valamint az engedélyezésre utalást azonban már alkotmányossági szempontból nem tartják elfogadhatónak. Alkotmányosértőnek ítélik mindezen túlmenően a névváltoztatás útján nyert név megváltoztatásának a tiltását is, illetve annak csak kivételes esetekre történő korlátozását. E felfogás szerint a név megváltoztatására vonatkozó jog az állampolgárokat nem csak egyetlen alkalommal illeti meg, hanem mindannyiszor, ahányszor azzal élni kívánnak. Az indítványok mind a családi, mind az utónévviselés és -változtatás jelenlegi rendjét kifogásolják, beleértve azt a korlátozást is, hogy azok csak egytagúak lehetnek.

2.1. Az Alkotmánybíróság az indítványok tartalmi-alkotmányossági vizsgálatakor a névhez fűződő jogok társadalmi-történelmi determináltságából indul ki, amely — a fentebb írtak szerint — eligazítást nyújthat a névjog

egy-összetevő elemeinél az egyéni és a közérdek (azaz a magánszféra és az állami szabályozhatóság) határvonalainak kijelöléséhez is.

Mindehhez elengedhetetlenül fontos a történelmi előzmények és társadalmi tradíciók rövid áttekintése:

Mind a névjog kialakulása, mind annak jogi védelemben való részesítése a jogban viszonylag kései termék. A jogfejlődés már régóta ismeri a szimbolikus jelek fontosságát, ahogy azt a címerjog kialakulása is mutatja, ám e megkülönböztetések eleinte nem az egyes emberre, az élő személyre vonatkoztak, hanem inkább azt voltak hivatva kifejezni, hogy ki milyen közösség vagy csoport tagja. Maga a névhasználat is eleinte ezen az úton halad, s kezdetben a név hivatalosan is a nagycsalád, vagy a nemzetség megkülönböztető jelzésére szolgált. Lényegében ugyanilyen szerepet játszottak bizonyos ruhaviseleti szabályok és szokások is, amelyek az egyes embernek az adott társadalmon belüli bizonyos réteghez, azon belül pedig bizonyos korosztályhoz való tartozását jelezték, s nem az egyes ember identitását hangsúlyozták. A csoportokon belül az egyes egyed megkülönböztetésére voltak hivatottak viszont a kialakuló ún. keresztnévek, illetve a gúny- és ragadványnevek. Elsősorban — öröklési jogi okokból — az említett két csoportból az elsőnek, tehát a közösséget, csoportot megkülönböztető névnek volt jogi relevanciája.

A polgári kor az egyént, mint tulajdonost is fokozottan előtérbe állította, amely azután szükségszerű alapjává lett egy modern felfogású névjog és névhasználati jog kialakulásának is, az egyes egyedek feltétlen és megbízható megkülönböztetésének.

Elősegítette a ma ismert nevek — családi név és utónév együttese — megjelenését a modernkori állami (és más egyéb) adminisztrációk kialakulása. Már a késő feudalizmus abszolutista állama, de különösen az ezt követő polgári korszak államgépezete számára szükséges volt az állam alattvalóinak, majd polgárainak a számbavétele mind az adózás, mind a katonasolgálat, mind az iskoláztatás és más állami feladatok hatékony ellátása végett, nemkülönben a vallásfelekezetek nyilvántartásai is ezt követelték meg.

Alapvetően tehát a XVIII. században felgyorsuló államfejlődés eredménye a családi név és az utónév együttese. E korszak abszolutizmusba hajló államapparátusa számára egyre inkább kormányzási axiómává vált az alattvalókra, azok viszonyainak a megismerésére vonatkozó igény. Nem véletlenül e században kezdődnek meg az első „regnicolaris conscriptiók”, azaz országos összeírások is.

A mindennapi életben azonban — mindezekről függetlenül — tovább él a színes, elődöktől áthagyományozódott névadási és névviselési szokás, ahol változatlanul fontos szerepe van vidékenként a nagycsaládi együttélés huzamosabb fennmaradása miatt a családi név mellett az utóneveknek (korabeli szóhasználattal élve: keresztnéveknek), illetve különféle ragadványneveknek.

A fentiekből is következik, hogy a nevet az emberek adják, a név az élő emberé, s az állam ebbe csak a regisztrálás igényével és szintjén szólhat bele, s ennek során is

kénytelen igazodni a mindenkori (társadalmi) viszonyokhoz. Egyenesen következik ebből az is, hogy az állam a regisztrálandó név lényeges tartalmát nem határozhatja meg. Azaz: a névjog tulajdonképpeni tartalmát formálisan az egyes ember, tényleges tartalmát viszont a társadalmi szokások, konvenciók és vallási hagyományok határozzák meg, amit az állam — mint közhitelességű bejegyzésekre feljogosított anyakönyvi szervezettel rendelkező — csak regisztrálhat.

Mindemellett hangsúlyozza azonban az Alkotmánybíróság: a „névjogot” nem kezeli egészében abszolút érvényűnek, azaz annak valamennyi alkotóelemét egyaránt minden korlátozástól (korlátozhatóságtól) mentesnek.

Van ugyanakkor a névjog körében — a III. rész 4. pontjában írtak szerint — az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magva, amely az egyes ember „érinthatetlen” lényegét, a saját névhez és annak viseléséhez való jog biztosítása útján van hivatva kifejezésre juttatni. A lényeges tartalom itt valójában maga a saját névhez, illetőleg annak viseléséhez fűződő jog. Erre tekintettel a saját névhez és annak viseléséhez való jog tekintetében semmilyen indokból sem fogadható el állami korlátozás és nem is lenne az összeegyeztethető az Alkotmánnyal. Sem kényelmi szempont, sem egyébként áthidalható technikai nehézség nem szolgálhat alapul itt az állami korlátozáshoz. Az államnak erre a területre „végszükségben” sincs beavatkozási joga. Ugyanakkor viszont alapvető kötelessége e jogoknak mások által való megsértését, illetve ezekbe bármilyen beavatkozást megtiltani, s a sérelmet szenvedőt megvédeni. Ezen a területen az állami jelenlét elsősorban abban nyilvánul meg, hogy a védelem biztosítása érdekében az állam közhitelűen regisztrálja a névvel összefüggő tényeket. Az állami szabályozás (korlátozás) nem vonatkozhat e tekintetben az alapjog [az Alkotmány 8. § (2) bekezdése szóhasználatában: alapvető jog] érinthatetlen lényegére (alapvetően társadalmi meghatározottságára). [20/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 69., 71; 7/1991. (II. 28.) AB határozat, ABH 1991, 22., 25.]

Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel megállapítja: a személyiség természetes léte az államtól független, így jogi léte sem engedi meg, hogy — az érintettek akaratát figyelmen kívül hagyva — az állam (mint külső fél) mindenféle korlátozás nélkül határozza meg a névjog említett aspektusának jogi érvényesíthetőségét és lényeges tartalmát.

2.2. A szabad névválasztás és névváltoztatás, névmódosítás joga is (a névjog részeként) a személy elkülönülését szolgáló személyiségi jog, amely — hasonlóképpen a fentiekhez — az Alkotmány 54. § (1) bekezdése alapján, az önrendelkezési jog részeként az Alkotmány 8. § (2) bekezdése szerinti alapvető jogot megillető védelmet kaphat —, s ilyenként törvényi szintű szabályozást kíván.

„Az állampolgárok alapvető joga és kötelességei körében törvényben kell szabályozni különösen ... az öröklést, a személyhez és a szellemi alkotáshoz fűződő jogokat és kötelességeket.” [Jat. 5. § f) pont.]

Az állam a személyhez fűződő jogok törvényi szabályozása során köteles — a szükségesség és az arányosság szempontjainak figyelembevételével — e jogoknak is mások által való megsértését, illetve beavatkozását megtiltani, s a sérelmet elszenvedőt megvédeni. Minthogy a személyiségi jogokba való beavatkozás általános tilalma az államra magára is érvényes, így e területen is az állami jelenlét csak abban nyilvánulhat meg, hogy a védelem biztosítása érdekében közhitelűen regisztrálja a névjoggal összefüggő tényeket. Kérdéses lehet azonban, hogy miként juttathatja kifejezésre az állam a névjoggal összefüggő tények regisztrációja során az Alkotmány 8. § (1) bekezdésében is rögzített védelmi kötelezettségét. Pusztán passzív résztvevője-e az eljárásnak, vagy olyan aktív szereplő-e, aki maga is közreműködhet a hatékony védelem és garanciarendszer feltételeinek megteremtésében.

Az állami garanciák súlya itt eltérő aszerint, hogy az állam a nyilvántartott (regisztrált) nevek védelmét igyekszik-e megoldani, illetőleg a névjog ezen kívüli vetületeinek törvényi szabályozását végzi-e el. Az előbbi esetben — alapvető jogot megillető védelmet élvező névjogi vetülettől lévén szó — az államnak nem áll módjában szabadon beavatkozni az egyének magánszférájába. Minden kétséget kizáróan ebbe a körbe tartozik a saját névhez és annak viseléséhez való jog. Ugyanakkor viszont a név választásához, a névváltoztatáshoz és a névmódosításhoz való jog esetében szélesebb az állami beavatkozás lehetősége annak ellenére, hogy e névjogi elemek is az Alkotmány 8. §-ának védelme alatt állnak. E beavatkozást okkal alapozhatja meg a közhitelű nyilvántartások felfektetésének egységességéhez és a jogbiztonsághoz fűződő (köz)érdek, amely például a családi és az utónevek eltérő kezelését is eredményezheti.

Nem jár tehát el alkotmányellenesen az állam akkor, ha a feltételek és korlátok meghatározása során ez utóbbi körben (azaz a névválasztás és a névváltoztatás tekintetében) külön kezeli a családi és az utóneveket, s a közérdekségre tekintettel abból indul ki, hogy a családi nevek felett a név viselője sem rendelkezik olyan szabadon, mint például az utónevekkel. A családi név választásánál és a névváltoztatásnál, névmódosításnál például nem szükségszerű és aránytalan (végső soron emberi méltóságot sértő) az olyan állami szabályozás, amely elutasítja a kérelmező (akár tetszőleges számú) névváltoztatási, névmódosítási kérelmét. Az állam e korlátozása nyilvánvalóan azt a közérdeket fejezi ki, hogy a tetszőlegesen szabad számú, teljesen a magánszemély uralma alatt álló családi név választása, változtatása és módosítása ne vezethessen el addig, hogy valaki kibújhasson kötelezettségeinek a teljesítése alól (pl. eltűnjön az adósnévjegyzékről), illetőleg bűnügyi nyilvántartásban szereplő személy esetében reálisan számolni kelljen eljárási-azonosítási nehézségekkel.

Az állam joga, de egyben felelőssége is olyan — törvényi szintű — szabályozás kialakítása, amely egyidejűleg teremt módot a névjog említett elemeiben kifejezésre jutó alapvető személyiségi (önrendelkezési) jog kiteljesítésére, de az

alkotmányos kereteket tiszteletben tartó — egységességet és jogbiztonságot érvényre juttató — szabályozásra is. Nem lépi át ezt a keretet az, ha az állam operál — főképpen az utónévadás, illetve utónév-változtatás, módosítás szabályainak meghatározásánál — a „fontos ok” vagy a „valós indok” kategóriáival, főleg ha ezek közelebbi mibenlétére utalásokat is tesz.

Az Alkotmánybíróság e „korlátozhatóság” határainak kijelöléséhez áttekintette a fontosabb nemzetközi tapasztalatokat.

Ausztriában „komoly ok”-nak számít az, hogy az első választott utónév „használható” és olyan legyen, amely nem árthat a gyermek érdekeinek (§ 21. Abs. 2. Pst.G.); Belgiumban sem családi, sem utónevek nem jegyezhetők be akkor, ha azok „zavart keltenek”, illetőleg a gyermeknek vagy másoknak ártanak (Cc. art. 216., § 1./L. 14—7—1976); Franciaországban sem választhatnak a szülők a gyermeküknek olyan utónevet, amely önmagában vagy a családi névhez kapcsolva nyilvánvalóan ellentétes lenne a gyermek érdekeivel, valamint, ha az mások családi nevének bitorlását eredményezné (Art. 57 Cc-L 93—2208—01—1993).

Görögországban csak akkor változtatható meg az utónév, ha az a viselőjének a jogi vagy társadalmi kapcsolataiban nehézséget okoz (N. 2130/1993. 8. cikk), feltétel továbbá az is, hogy a kért utónév ne legyen ellentétes a „jó erkölccsel” sem; Hollandiában is megtagadja az anyakönyvvezető az utónévadás akkor, ha az illetlen hangzású, vagy azonos valamely létező családnévvel (kivétel utóbbi alól az az eset, amikor a családnév utónévként is használatos) (BW. 1. kötet, 4. cikk); a Német Szövetségi Köztársaságban az olyan családi nevek megváltoztatására van mód, amelyek taszítóan vagy nevetségesen csengenek, amelyek alkalmat adnak kétértelmű vagy méltatlan szójátékokra. Mindezekon túlmenően viszont „fontos okból” megtagadható akár a kért családi név is, így: a név a kérelmező környezetében gyakran előfordul, s emiatt felidézi az összetévesztés veszélyét; nehézkes leírni, vagy kiejteni, szorosán összekapcsolódik bűncselekménnyel. A német szabályozásból ugyanakkor egyértelműen kitetszik, hogy az utónév megtartásához már kisebb közérdek fűződik. A PstG. 70. §-a szerint olyan megnevezések, amelyek lényegük szerint nem utónevek, nem választhatók. A joggyakorlat szerint fiúknak csak férfinév, a lányoknak csak női név adható (§ 262 DA). Ez alól kivétel a Mária név, ez ugyanis kiegészítő utónévként — egy férfinévvel együtt — fiúknak is adható (BVEwGE—31. kötet 130. old.).

Olaszországban is tilos komikus hangzású neveket adni (AStC, 72. cikk), de Portugáliában sem hagyhat az utónév kétséget a gyermek neme felől, s nem tartalmazhat politikai utalást sem, nem téveszthető össze fantázianevekkel, családnévvel, illetve tárgyakat, állatokat vagy tulajdonosságokat jelölő nevekkel, hacsak azt a portugál névtan nem ismeri gyakori utónévként [CRC 128. (2, 3, és 4), valamint 130. (3) cikkei]. Spanyolországban is elutasítják az extravagáns, nevetséges, illetlen vagy szubverzív utó-, családi- és

álneveket. A jogi szabályozás ugyancsak tiltja több mint két egyszerű vagy több mint egy összetett utónév adását, de az olyanét is, amely zavart kelthetne az adott személy neme tekintetében [art. 54 LRC. (1977), 192 RRC (1977), R. 2—7—1980]. Svájcban sem lehet olyan utónevet adni, amely megbotránkoztató vagy képtelen hangzású, amely nyilvánvalóan ellentétes a gyermek vagy harmadik személy érdekeivel, de olyanokat sem, amelyek nem utalnak egyértelműen a gyermek nemére. (OEC. 69. cikk); a török népességi törvény 16. cikke a nemzeti kultúrával, a közillel, a közérkölcssel, vagy a jogszabályokkal összeegyeztethetetlen utónév adását tiltja.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának egyik 1996-ban hozott ítélete (Eur. Court H.R., Case of Guillot v. France, judgment of 24 October 1996), az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az 1950. november 4-én Rómában kelt, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok védelméről szóló egyezmény 8. cikkével kapcsolatban tisztázta az állami beavatkozás határait:

Az Egyezmény 8. cikke szerint:

„1. Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák.

2. E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészségügy vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.”

Az Ítélet rendelkező része szerint:

„Nem sérti az Egyezmény 8. cikkét (a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog), hogy az anyakönyvvezető megtagadta a szülők által választott, a névadásról szóló törvény szerint használatos regiszterekben nem szereplő keresztnév anyakönyvezését, majd bírói határozattal ennek jóváhagyása, mivel az eljáró hatóságok a másodlagos kérelemnek helyt adtak és a kiválasztott keresztnévet — bár eltérő formában — anyakönyvezték. Mindemellett a gyermek az eredetileg választott nevet korlátlanul használhatja magánjellegű kapcsolataiban.”

2.3. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az állam — a névválasztás, a névváltoztatás és a névmódosítás tekintetében — alkotmányos kereteket és korlátokat tisztelő feltételeket állapíthat meg. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az állam ne lenne köteles egyidejűleg azon is munkálkodni, hogy a névválasztásban, a névváltoztatásban és a névmódosításban megnyilvánuló személyhez fűződő jog kiteljesedéséhez is minden lehetséges módon — például a névválaszték állandó bővítésével — megteremtse a feltételeket. Kielégíti ezt az elvárást az, ha az állam egy tartalmában állandóan bővülő névjegyzék (esetünkben: Magyar Utónévkönyv) alkalmazását rendeli el. Azaz: az Atvr. 27. § (4) bekezdésének „felvett” szóhasználata semmiképpen nem jelenti azt, hogy a névjegyzék egyszer és mindenkorra érvényes névkatalógust tartalmazna.

2.4. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: a közérdeket kifejezésre juttató egységesség és a jogbiztonság elvére figyelemmel önmagában nem minősíthető alkotmányellenesnek a névválasztás, a névváltoztatás és a névmódosítás tekintetében az állam szabályozási joga. Az állami beavatkozás csak akkor sérti a név viselőjének identitását, rendelkezési szabadságát, s mindezekben keresztül az emberi méltósághoz való jogát, ha az nem szükséges és a beavatkozással elérni kívánt célhoz képest aránytalan jogsérelemet okoz.

A törvényalkotónak e tekintetben is egyidejűleg kell alkotmányos követelményeket kielégítő korszerű szabályozással reális esélyt biztosítani a személyhez fűződő jog részét képező névviselési és névváltoztatási kérelmek teljesíthetőségére és az egységes, biztonságos, megbízható és kiszámítható állami nyilvántartási rendszer megteremtésére.

2.5. Az Alkotmánybíróság megállapítja: a névviseléssel és névváltoztatással kapcsolatos érdemi kérdések — akár megváltozott tartalommal — sem szabályozhatóak az Mtr.-ben és Bmr.-ben, de ugyanígy az Atvr. Vhr.-ben sem.

Az Mtr. 1. §-a, a Bmr. 4. és 5. §-ai olyan engedélyezési jogköröket tartalmaznak, amelyek nem választhatók el a személyhez fűződő jogoktól és köteleességektől, mely utóbbiak pedig — a Jat. 5. §-a értelmében — az állampolgárok alapvető jogai és köteleességei körében vizsgálандók. Ilyeneként pedig azokat „törvényben kell szabályozni.”

Az Alkotmánybíróság erre figyelemmel megsemmisítette az Mtr. 1. §-át, valamint a Bmr. 4. és 5. §-át, ugyanakkor e szempont alapulvételével nem találta alkotmány sértőnek a Bmr 1. §-át, amelynek értelmében: „A név megváltoztatása iránti kérelemben... elő kell adni azokat a körülményeket, amelyek a névváltoztatást indokolják.” Ez utóbbi ugyanis olyan eljárási-technikai rendelkezés, amely nincs szoros összefüggésben a személyhez fűződő jogok és köteleességek lényeges tartalmával.

Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek minősítette és megsemmisítette az Atvr.Vhr. 48. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezést is, és pedig két okból is: egyrészt arra figyelemmel, hogy az indítványozó felmenőitől „örökölt” — anyakönyvezett — neve szigorú alapjogi védelem alatt áll, s ez a védelem az indítványozót az állammal szemben is megilleti; másrészt amiatt, mivel alacsonyabb szintű jogszabály [Atvr. Vhr. 48. § (3) bekezdése] ütközik magasabb szintű jogszabály [Atvr. 31. § (1) bekezdése] rendelkezésébe. A vizsgált esetben nyilvánvaló ugyanis, hogy az Atvr. 31. § (1) bekezdésének egésze áll alkotmányos védelem alatt, amelynek korlátozására (így a betűjelzés sorrendi alkalmazására) sem kapott felhatalmazást az államtitkár. Az Atvr. Vhr. 48. § (3) bekezdése tehát alkotmányellenes módon állapítja meg — az Atvr. 31. §-ával összefüggésben — a betűjelzés sorrendiségére vonatkozó szabályt. Ennek következménye adott esetben a névviselési jog

alkotmányellenes korlátozása lett, mivel továbbhatásában azoknak a neveknek a megváltoztatásával is együtt járt, amelyeknél a megkülönböztetés a felmenőket illetően korábban, iratokkal igazolhatóan a családi név után került anyakönyvezésre.

A betűjelzés sorrendi megállapításával a vizsgált esetben a kérelmező számára teljesen idegen, nem is a családját és őt magát azonosító név jött létre. A más sorrend új nevet keletkeztetett, amely már nem képes arra sem, hogy a felmenőkkel való kapcsolatot érzékeltesse. A vizsgált esetben az Atvr. és az Atvr. Vhr. közötti ütközés eredményeként az indítványozótól gyakorlatilag a saját nevét — annak beleegyezése nélkül — elvették, és az állam őt arra kényszerítette, hogy az ő általa meghatározott nevet viselje. Márpedig a saját névhez és annak viseléséhez minden embernek joga van: az, mint az önazonossághoz való jog alapvető jog, a születéssel keletkező elidegeníthetetlen emberi jog, amely az állam által elvonhatatlan és — lényeges tartalmát tekintve — korlátozhatatlan. A jelen esetben viszont az állam a regisztrálandó tény lényeges tartalmát maga határozta meg.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság — mint alapvető jog sérelmét előidéző rendelkezést — az Atvr. Vhr. 48. § (3) bekezdését megsemmisítette.

2.6. Az egyik indítványozó az Atvr. 27. § (4) bekezdésében foglalt azt a rendelkezést is alkotmányellenesnek tartja, amely a magyar származású magyar és a magukat valamely nemzetiséghez valló magyar állampolgárok névválasztásának rendje között tesz különbséget. Álláspontja szerint itt olyan ellentmondás található, amelyet a jogalkalmazás is csak úgy tud feloldani, hogy gyakorlatilag nem alkalmazzák az idézett rendelkezésben foglaltakat.

A Nek. tv. 12. §-ának (1) bekezdése a nemzeti és etnikai kisebbségek számára „szabad” névválasztást biztosít, míg az Atvr. 27. § (4) bekezdése a „nemzetiségnek megfelelő” kifejezést használja. A Nek. tv. értelmében a kisebbséghez tartozó személynek joga van a saját és gyermeke utónevének „szabad” megválasztásához, családi és utónevének anyanyelve szabályai szerinti anyakönyveztetéséhez és annak — jogszabályban meghatározott keretek között — hivatalos okmányokban való feltüntetéséhez. Az anyakönyvvezető a nevet a választott formában anyakönyvezi.

Kétségtől megállapítható, hogy az Atvr. 27. § (4) bekezdésében írt, „nemzetiségnek megfelelő” kifejezés, illetőleg a Nek. tv. 12. § (1) bekezdésében megfogalmazott „szabad” kifejezés nem ugyanazt a tartalmat fedi. Nyilvánvaló ugyanis, hogy a „szabad” névválasztás szélesebb mozgási lehetőséget biztosít annál, mint amit a „nemzetiségnek megfelelő” kitétel határol körül. A két törvényi rendelkezés között tehát kollízió feszül, amelynek alkotmányossága feltétlenül vizsgálatot érdemel.

„Az Alkotmánybíróság elvi éllal mutat rá arra, hogy meghatározott életviszonyok, illetőleg tényállások ellentétes — vagy az értelmezéstől függően ellentétes — törvényi rendezése önmagában nem jelent alkotmányellenességet.

Az ilyen rendelkezés alkotmányellenessé csak akkor válik, ha az egyben az Alkotmány valamely rendelkezésének a sérelmével is együtt jár, vagyis ha az ellentétes tartalmú szabályozás anyagi alkotmányellenességhez vezet, ...” [35/1991. (VI. 20.) AB határozat, ABH 1991, 175., 176.]

Az Alkotmány 68. § (2) bekezdése szerint: „A Magyar Köztársaság védelemben részesíti a nemzeti és etnikai kisebbségeket. Biztosítja kollektív részvételüket a közéletben, saját kultúrájuk ápolását, anyanyelvük használatát, az anyanyelvű oktatást, a saját nyelven való névhasználat jogát.” Az Alkotmány e rendelkezése nyilvánvalóvá teszi, hogy a magukat valamely nemzetiséghez tartozónak valló magyar állampolgárok (kisebbség) nemzetiségi hovatartozásukra tekintettel vesznek részt a közéletben, ilyenként ápolják saját kultúrájukat, használják anyanyelvüket, s ugyancsak „nemzetiségi”, (kisebbségi) létükhöz kapcsolódik „a saját nyelven való névhasználat”-uk is.

A Nek. tv. 12. § (1) bekezdésében írt az a lehetőség, amely szerint „a kisebbséghez tartozó személynek joga van saját és gyermeke utónevének szabad megválasztásához” sem jelenthet tehát minden kötöttségtől mentességet, az a „nemzetiségének megfelelő” módon értelmezhető és értelmezendő. A kisebbséghez tartozó személyek „szabadsága” tehát nemzetiségi mivoltukhoz kapcsolódik, amelyet világosan érzékeltet az idézett rendelkezés folytatása is, amely szerint a kisebbséghez tartozó személynek ez a joga „családi és utónevének anyanyelve szabályai szerinti anyakönyveztetése”, illetőleg annak — jogszabályok keretei közötti — hivatalos okmányokban való feltüntetése tekintetében áll fenn. A Nek. tv. 12. § (1) bekezdésének ez a tartalma tehát értelmezéssel feltárható; erre tekintettel az Alkotmánybíróság nem semmisítette meg az idézett rendelkezés „szabad” szóhasználatát. E „szabadság”, amely a „nemzetiségnek megfelelő” keretek között gyakorolható, nem áll ellentétben az Alkotmány 68. § (2) bekezdésében foglaltakkal, ellenkezőleg: törvényértelmezéssel abból közvetlenül le is vezethető.

A név megválasztásánál tehát mind a magyar származású magyar állampolgároknál, mind pedig a nemzetiségű származású magyar állampolgároknál (kisebbség) található bizonyos — alkotmányossági szempontból nem kifogásolható — kötöttség. E kötöttség lényegi magva mindkét állampolgári csoportnál ugyanaz: az adott nemzetiség (magyar és más nemzetiségek) hagyományai, szokásai. A magyar származású (magukat annak valló) magyar állampolgárok esetében ennek összefoglalása a Magyar Utónévkönyvben található meg, amely figyelembevételének Atvr. 27. § (4) bekezdésében történt elrendelése nem kifogásolható alkotmányossági szempontból. Ebben található Magyarországon a magyar nemzetiségnek megfelelő nemzetiségi utónevek, ebből választhatók a „megfelelő utónevek”. A Magyarországon élő nemzetiségek, illetőleg nemzetiségi anyanyelvűek ugyancsak a „nemzetiségüknek megfelelő” utónevet viselhetik [Atvr. 27. § (4) bekezdés]. Ez utóbbiak névválasztása is csak erre a körre korlátozódhat, nem viselhetnek tehát ők sem tetszésük szerinti utónevet. Nem áll

fenn ezért hátrányos megkülönböztetés a magyar származású magyar és a nemzetiségi származású (magukat annak valló) magyar állampolgárok között azon az alapon, hogy a magyar származásúak kötött, a nemzetiségű származású magyar állampolgárok pedig teljesen szabad névválasztási joggal rendelkezzenek.

Az Alkotmánybíróság az erre alapított indítványt ezért elutasította.

Az Alkotmánybíróság megállapítja: kétségtől visszavetve adhat okot ugyanakkor az a körülmény, hogy a kisebbségeknek nem kell igazolniuk nemzetiségi hovatartozásukat. Bár a jogalkotói szándék nyilvánvalóan nem irányult arra, hogy ezzel a lehetőséggel az adott nemzetiséghez nem tartozók is éljenek, ezt a szabályozás jelenlegi módja és tartalma mégsem zárja ki. Ennek a szabályozásból eredő, ám mégis a tényleges szabályozási szándékot és akaratot is — adott esetben — negligálni képes gyakorlatnak a kialakulását a jog(törvény)alkotás további differenciálásával, pontosításával az államnak kell megszüntetnie.

2.7. Nem minősítette az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek az Atvr. 27. § (4) bekezdésének azt a rendelkezését sem, amelynek értelmében — összhangban a Atvr. 27. § (3) bekezdésében foglaltakkal — csak két utónevet lehet anyakönyvezni. Az állam ugyanis a közérdekre (az egységességre és a jogbiztonságra figyelemmel) korlátozhatja a választható utónevek számát, azaz az adható utónevek számának meghatározása nem tartozik a korlátozhatatlan alapjogok körébe. Hasonlóképpen ítélte meg az Atvr. 27. § (2) bekezdésének tartalmát is, amely szerint „A családi név egytagú. Többtagú családi név akkor viselhető, ha annak a szülőnek az anyakönyvi bejegyzése, akinek az érintett személy a nevével viseli, ilyen nevet tartalmaz.” Az Atvr. ugyanis nem teszi eleve lehetetlenné a többtagú családi név viselését, azt mindössze arra az esetre szorítja, amikor az érintett személy e (többtagú) családi név fennálltát anyakönyvi bejegyzéssel igazolni tudja. Az állam e korlátozását kellő alappal indokolja az állami nyilvántartások egységességéhez és a jogbiztonsághoz fűződő közérdek.

2.8. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor alkotmányellenesnek ítélte az Atvr. 28. § (1) és (2) bekezdésébe foglalt rendelkezéseket, amelyek értelmében: „(1) Az anyakönyvvezető — a szülők kérelmére — a 14 éven aluli kiskorú személy utónevét egyszer módosíthatja. (2) Ha a több utónévvel rendelkező személy valamelyik utónevének kizárólagos viselését vagy az utónevek sorrendjének cseréjét kéri, az alapbejegyzést az anyakönyvvezető egyszer módosítja ...” E szigorú és merev szabályozás ugyanis a közvetlenül érintettek [az (1) bekezdés értelmében a „szülők”, a (2) bekezdés szerint „a több utónévvel rendelkező személy”] névváltoztatási jogát már oly mértékben korlátozza, hogy gyakorlatilag annak rendelkezési jogát is elvonja. Az állam ilyen mélységű beavatkozása a magánszférába kellő alkotmányos indokkal már nem támasztható alá. Az államt — a fentiek szerint — megilleti az a jog, hogy kéttagúra korlátozza az adható (és viselhető) utónevek számát; ezt

előző jogalkotói szabadsága azonban nem terjedhet addig, hogy — eltérést nem tűrő módon — mindössze egy alkalommal adjon módot a módosításra, illetőleg valamelyik utónév kizárólagos viselésére, vagy az utónevek sorrendjének cseréjére. Ez esetben tehát a kogens szabályozási mód maga jelent olyan aránytalan korlátozást, amely kellő alkotmányos indokokkal már nem támasztható alá. Méltányolható ugyan itt is az állam arra irányuló törekvése, hogy az egységesség és a jogbiztonság szempontjait (mint a közérdekség lényeges komponenseit) kifejezésre juttassa, ezt azonban nem teheti meg úgy, hogy az alapvetően társadalmi determinációk uralma alatt álló területen a jogosultakat megillető rendelkezései jogot mindössze egyetlen esetben engedje érvényesülni.

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza ugyanakkor: nincs alkotmányossági szempontból jelentősége a változtatások számának, azaz nem arról van szó, hogy kétszeri, háromszori stb. módosítás lehetővé tétele már alkotmányos lenne. Alkotmányellenesnek maga a kogens, eltérést nem tűrő szabályozási mód tekinthető, amely az állam számára — kellő alap nélküli — beavatkozást tesz lehetővé az állampolgárok magánautonómiájába. Az állam a közérdekre hivatkozással választhat olyan szabályozási módot és rögzíthet olyan szabályozási tartalmat, amely az egységesség és jogbiztonság szempontjainak érvényre juttatását célozza, ezt azonban nem teheti meg úgy, hogy kategorikusan kizárja a későbbi — módosítást célzó — magánkezdeményezéseket. Ez utóbbiakat precízebb, differenciáltabb szabályozással, jogi és jogon kívüli eszközökkel korlátozhatja, de nem teheti meg azt, hogy ezek számát mindössze egyre korlátozza. Az ilyen állami beavatkozás akár közérdekre is hivatkozó alkotmányossági megfontolásokkal sem támasztható alá, az aránytalan sérelmet okoz, amely — alapvető jogról lévén szó — megengedhetetlen állami korlátozást jelent.

Tekintettel arra, hogy az Atvr. 28. § (1) és (2) bekezdése ilyen tartalmú — fokozott védelmet érdemlő — rendelkezéseket fogalmaz meg, az Alkotmánybíróság a kizárólag egyetlen alkalomra szóló, kogens, korlátozó rendelkezéseket megsemmisítette.

Az Alkotmánybíróság az Atvr. 28. § (1) bekezdésével összefüggésben kiemeli: az Atvr. 28. § (1) bekezdésében írt névmódosítás „ura” ez esetben is a kérelmező, s nem pedig az állam nevében eljáró anyakönyvvezető. A „módosíthatja” kifejezésnek tehát nem lehet olyan értelmet tulajdonítani, hogy itt az állam (anyakönyvvezető) szabad belátása szerint dönthetne. Itt is nem többről, mint regisztrálandó tényről van szó, amelynek lényeges tartalmát a kérelmező állampolgár (itt: a szülő), s nem pedig az állam (az anyakönyvvezető) határozza meg.

2.9. Állampolgári alapjog korlátozását véli megállapíthatónak az az indítvány is, amely szerint a hatályos szabályozás nem biztosít jogorvoslatot az anyakönyvvezető eljárásával szemben. Ez — állítja az indítványozó — ütközik az Alkotmány 70/K. pontjában foglalt rendelkezéssel, amelynek alapján az alapvető jogok megsértése miatt ke-

letkezett igények, továbbá a kötelességek teljesítésével kapcsolatban hozott állami döntések elleni kifogások bíróság előtt érvényesíthetők.

Korábban már rámutatott az Alkotmánybíróság arra, hogy „az általános személyiségi jog” részét képezi az önazonossághoz és önrendelkezéshez való jog is 57/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 272., 279. Az önrendelési jognak pedig fontos tartalmi eleme — egyebek mellett — az egyén joga arra, hogy az igény állapotába került alanyi jogait a különböző állami szervek, vagy a bíróság előtt is érvényesítse [1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 29., 35.]

Az Alkotmánybíróság a következők miatt utasítja el a bírói út hiányát kifogásoló indítványt:

a) Ha magyar anyanyelvű, magyar állampolgárságú, kisebbséghez nem tartozó [Nek. tv. 61. § (1) bekezdésében felsorolt nemzetiségek] szülők olyan utónév anyakönyvezését kérik, amelyet az utónévkönyv nem tüntet fel, az anyakönyvvezető — alkotmányossági szempontból nem kifogásolható módon — „szakértői” szakvéleményt kér a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetétől. Ez a vélemény azonban nem hatósági, hanem szakértői állásfoglalás, amelynek alapján az anyakönyvvezető dönt. Döntése ellen fellebbezni lehet a Megyei (Fővárosi) Közigazgatási Hivatal vezetőjéhez, s ha ő is elutasítja a szülők kérését, a közigazgatási bírósághoz fordulhatnak jogorvoslatért.

b) Az anyakönyvi hatóságnak tájékoztatnia kell a szülőket, hogy a kért név bejegyzésének megtagadása esetén — akár a Nyelvtudományi Intézet elutasító szakvéleményének birtokában, akár anélkül — bírósághoz fordulhatnak.

c) A gyámhatóságnak a névviselést érintő határozata, illetve az anyakönyvvezetőnek a név anyakönyvi bejegyzése vagy a bejegyzés megtagadására vonatkozó döntése ellen az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló, többszörösen módosított 1957. évi IV. törvény szerint fellebbezéssel lehet élni, a másodfokú államigazgatási határozat ellen pedig az érintettek a bírósághoz keresetet nyújthatnak be.

Szemben tehát az indítványozó álláspontjával, lehetőség van a bírói út igénybevételére. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

2.10. Az egyik indítvány az Mtr. 4. §-át és az 5. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezések alkotmányosságát azon az alapon is vitatja, hogy azok ütköznek az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében, 59. § (1) bekezdésében, 66. § (1) bekezdésében, valamint 70/A. §-ában foglalt szabályokba. Úgy véli, hogy az Mtr. e rendelkezései [„4. § Ha a feleség férje családi vagy teljes nevét viseli, a férj nevének megváltoztatása reá is kiterjed. 5. § (1) Férjes, elvált vagy özvegy nő a házasságkötés folytán szerzett nevét névváltoztatással nem változtathatja meg”] is sértik az Alkotmányt.

A nőkkel szembeni megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról 1979. december 18-án, New Yorkban elfogadott egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény, kihir-

detve az 1982. évi 10. törvényerejű rendelet által) 16. cikk 1. pontja értelmében: „A Részes Államok kötelesek megtenni minden szükséges intézkedést a nőekkel szemben a házassággal és a családi kapcsolatokkal összefüggésben alkalmazott megkülönböztetések kiküszöbölése végett és különösen kötelesek a férfiak és nők egyenjogúságának alapján biztosítani:”

„g) azonos személyes jogokat a férj és a feleség viszonylatában, ideértve a családi név, a szakma és a foglalkozás megválasztásának jogát is.”

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a nő említett összefüggésben vizsgált névviselése (névhasználat) törvényi, s nem pedig minisztertanácsi rendeleti szintű szabályozást kíván. Az ő esetében is csak ezáltal realizálódhat az Egyezségokmány 26. cikkében megfogalmazott elvárás, amelynek értelmében „A törvény előtt minden személy egyenlő és minden megkülönböztetés nélkül joga van egyenlő törvényes védelemre. Erre tekintettel a törvénynek minden megkülönböztetést tiltania kell és minden személy számára egyenlő és hatékony védelmet kell biztosítania bármilyen megkülönböztetés ellen...”

A vizsgált esettel kapcsolatban az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a házasságkötés ténye nem jelenti automatikusan a névváltoztatás kötelezettségét is a nő számára [Csjt. 26. § (1) bekezdés].

Ennek megfelelően a házasulandó nő szabadon mérlegelheti, hogy felveszi-e házastársa nevét. Ha úgy dönt, hogy felveszi, nem lesz alkotmányértő az a jogszabályi előírás, amelynek értelmében a felvett nevet nem változtathatja meg. A házasság megszűnése után ismét szabad belátásától függ, hogy a felvett nevet továbbra is viselni kívánja-e, vagy pedig leánykori nevéhez tér vissza. A nő szabad választási akarata korlátozásmentesen érvényesülhet. A névviseléshez való jog megsértéséről csak akkor lehetne szó, ha ez a választási lehetősége sem a házasság megkötésekor, sem annak — esetleges — felbontásakor nem állna fenn.

Mіндеzekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Mtr. 4. §-ának, 5. § (1) bekezdésének alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

2.11. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapítja: a hatályos magyar szabályozás nem elégtí ki maradéktalanul sem az Egyezmény 16. cikk 1. g) pontjában, sem az Egyezségokmány 26. cikkében írtakat. Ezek az egyezmények ugyanis — szemben a hatályos magyar megoldással — nemcsak a nők, de a férfiak számára is lehetővé teszik a házasságkötésük alkalmával a névváltoztatáshoz való jogot.

Az Egyezmény szerint: „A Részes Államok ... kötelesek a férfiak és a nők egyenlőségének alapján biztosítani: ... azonos személyes jogokat a férj és a feleség viszonylatában, ideértve a családi név, a szakma és a foglalkozás megválasztásának a jogát is.”

Az Egyezségokmány 26. cikke értelmében: „A törvény előtt minden személy egyenlő és minden megkülönböztetés nélkül joga van egyenlő törvényes védelemre. Erre

tekintettel a törvénynek minden megkülönböztetést tiltania kell és minden személy számára egyenlő és hatékony védelmet kell biztosítani bármilyen megkülönböztetés ellen, mint amilyen például a faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy más helyzet alapján történő megkülönböztetés.’’

Az indítványokkal támadott rendelkezés nincs összhangban ezekkel a — hazánk által is elfogadott és kihirdetett — nemzetközi egyezményekkel, s az indítvánnyal támadott rendelkezés ütközik az Alkotmány 7. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésébe is, amely szerint: „A Magyar Köztársaság jogrendszere elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait, biztosítja továbbá a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját.’’

Az Alkotmánybíróság megjegyzi: az Európai Emberi Jogi Egyezményhez kapcsolódó bírói gyakorlatba is ütközik a hatályos magyar szabályozás. [Lásd: Eur. Court MR, Burgherz v. Switzerland judgment of 22. February 1994, Series A. no. 280-B.]

A külföldi megoldások már elmozdultak ebbe az irányba: Belgiumban — szokásjog alapján — a feleség viselheti a férje nevét, a férj pedig „kiegészítheti’’ a saját családi nevével a felesége családi nevét; Franciaországban ugyan az anyakönyvezett név „szent’’, a feleség felveheti férje nevét, az a hivatalos iratain is szerepelhet, s a férj is „hozzáteheti’’ nevéhez a felesége családi nevét; hivatalosan azonban az anyakönyvezett adatok a mérvadóak; Görögországban a társadalmi kapcsolataiban bármelyik házastárs használhatja vagy hozzáteheti a saját családi nevéhez — a másik házastárs hozzájárulásával — házastársa családi nevét is; Németországban a Szövetségi Alkotmánybíróság az 1991. III. 5-i határozatával (BGBl. I. s. 807) érvénytelenítette a BGB § 1355. Abs. 2. mondatát, amely akként rendelkezett, hogy automatikusan a férj neve lesz a családi név akkor, ha a házastársak nem határozzák meg kifejezetten a családi nevüket; Svájcban a házastársak közös családi nevet használnak, és pedig a férjé. A jegyesek azonban — kérelmükre, s amennyiben azt törvényes érdekük indokolja — engedélyt kaphatnak arra, hogy a házasságkötés pillanatától kezdve családi névként a feleség nevét használják.

A Csjt. 26. §-ának rendelkezései ez idő szerint csak a nők számára teszik lehetővé azt, hogy a házasságkötést követően felvegyék a férjük nevét, míg arról a szabályozás hallgat, hogy a férfiak is felvehetik-e feleségük családi nevét.

Az Alkotmánybíróságnak a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására vonatkozó hatáskörét az Abtv. 49. §-a szabályozza. Az Abtv. 49. §-a szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogalkotó szerv jogalkotási kötelezettségének konkrét jogszabályi

felhatalmazás nélkül is köteles eleget tenni, ha az alkotmányellenes helyzet — a jogi szabályozás iránti igény — annak nyomán állott elő, hogy az állam jogszabályi úton avatkozott bizonyos életviszonyokba és ezáltal az állampolgárok egy csoportját megfosztotta alkotmányos jogai érvényesítésének lehetőségétől. [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83., 86.] Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg akkor is, ha alapjog érvényesüléséhez szükséges garanciák hiányoznak. [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227., 231.]

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértést nemcsak akkor állapít meg, ha adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204—205.], hanem akkor is ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik. [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108., 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122., 128.; 15/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 132., 138.] A szabályozás tartalmának hiányos voltából eredő alkotmányértő mulasztás megállapítása esetében is a mulasztás, vagy a kifejezett jogszabályi felhatalmazáson nyugvó, vagy ennek hiányában, a feltétlen jogszabályi rendezést igénylő jogalkotói kötelezettség elmulasztásán alapul. [4/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 52., 57.]

Az Alkotmánybíróság „feltétlen jogszabályi rendezést igénylő jogalkotási kötelezettségének’’ tekinti azt, hogy a jogalkotó biztosítsa az Alkotmány 66. § (1) bekezdésében foglaltak érvényesülését, nevezetesen: „A Magyar Köztársaság biztosítja a férfiak és a nők egyenjogúságát minden polgári és politikai, valamint gazdasági, szociális és kulturális jog tekintetében.’’

Tartalmi alkotmányértést idéz elő tehát a Csjt. 26. §-a azzal, hogy nem teszi lehetővé a férfiak számára is — házasságkötésük után — feleségük családi nevének felvételét.

Tekintettel arra, hogy a Csjt. a Jat. megalkotása előtti jogszabály, az Alkotmánybíróság utal az alábbiakra:

„A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 61. § (2) bekezdése szerint: „E törvény nem érinti a hatálybalépés előtt alkotott jogszabály, határozat, utasítás, szabvány, ármegállapítás és jogi iránymutatás hatályát.’’ A szakaszhoz fűzött indoklás a törvényalkotói szándékot a következőképpen fogalmazza meg. „E rendelkezés célja az, hogy a törvény alkalmazása ne okozzon zavart a jogéletben. A törvény rendelkezéseit a hatálybalépése előtt kibocsátott jogszabályok, határozatok, utasítások, jogi iránymutatások vonatkozásában folyamatosan, azok felülvizsgálata során kell átvinni a gyakorlatba.’’

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Jat. szabálya nem sérti az Alkotmány egyetlen rendelkezését sem. Ellenkezőleg, összhangban áll az Alkotmánynak a Magyar Köztársaság jogállamiságát deklaráló 2. § (1) bekezdésével. A jogállamiság egyik fontos tartalmi eleme a jogbiztonság, amelynek megőrzését célozza a Jat. rendelkezése. [45/1991. (IX. 10.) AB határozat, ABH 1991, 206., 207.]

Hozzáfűzte azonban ehhez az Alkotmánybíróság azt is, hogy

„Az Alkotmánybíróság — a gyakorlatára vonatkozó elvi állásfoglalása szerint [2/1991. (X. 29.) TŰ-áf.] — az 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: JAT) hatálybalépéséig a megalkotásuk időpontjában jogforrástani szempontból nem alkotmányellenes, ám a későbbiek során alkotmányossági szempontból elégtelenné vált jogforrási szinten megalkotott jogszabályoknak kizárólag e formai alkotmányosértés címén történő megsemmisítésétől tartózkodik ugyan, ha azonban a formai alkotmányosértés tartalmi alkotmányosértéssel párosul, a jogszabályt az utólagos normakontroll eljárás keretében megsemmisíti. Az Alkotmánybíróságnak ez a gyakorlata vonatkozik mind a felhatalmazás alapján kiadott, mind pedig a felhatalmazó jogszabályokra.” [58/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 288., 289—290.; 61/1995. (X. 6.) AB határozat, ABH 1995, 317., 318.; 617/B/1995. AB határozat, ABH 1997, 814., 816.]

Az Alkotmánybíróság szerint a Csjt. 26. §-ában írt rendelkezések biztosítják a nő számára a házasságkötés utáni névváltoztatási jogot, nem adnak viszont lehetőséget a férfi számára ahhoz, hogy maga is ugyanezt megtehesse. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Csjt. 26. §-ának rendelkezéseit nem semmisítette meg, hanem — hiányos voltára figyelemmel — vele kapcsolatban mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapított meg.

2.12. Az Alkotmánybíróság megállapítja: nem alkotmányellenes a Csjt. 26. § (4) bekezdésének tartalma amiatt sem, hogy az előírja: „új házasságkötés esetében a feleség volt férje nevét a házasságra utaló toldással [(1) bekezdés *a*) és *b*) pont] nem viselheti, és ez a joga akkor sem éled fel, ha újabb házassága megszűnt.”

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint nem jár el tehát alkotmányellenesen az állam akkor, ha a jogi szabályozás révén nem nyújt segédkezet ahhoz, hogy megszűnt második házasságát követően a nő (a 2.11. pontban írtakra tekintettel akár a férfi is) újra felvehesse az első házasságában viselt nevét. A közfelfogás, a társadalmi-történelmi hagyományok, nemkülönben a névújrafelvétellel érintett további (korábbi közelebbi-távolabbi) családtagok személyiségi jogainak védelme elegendő alapot adnak arra, hogy az állam a jogi szabályozásban a közérdeket megjelenítve elutasítsa az ilyen tárgyú kérelmet. Éspedig e szabályozási önállóságát az a körülmény sem befolyásolja, ha egyébként az érintett egykori férj a névhasználatához maga is hozzájárulna. Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a választott, a törvényben biztosított asszonynev — annak anyakönyvezése után — a feleség saját nevévé válik, aki az anyakönyvezést követően ezt a nevet nemcsak jogosult, de köteles is viselni, mert ez identitásának egyik meghatározója. Tekintettel azonban arra, hogy ez a jog — ami egyidejűleg kötelezettség is — a feleség házasságkötéséhez kapcsolódik, indokolt, hogy a törvény a névviselést a kapcsolat közvetlen, de legalábbis közvetett — a volt házasságra utaló viszony — fennállásához kösse. A volt feleség újabb

házasságkötésével az előző házasságához fűződő kapcsolata jogi értelemben teljesen megszűnik. Újra házas, „férjhezett” jogi státuszba kerül és ez a státusza meghatározója lesz névjogának is, legalábbis korábbi férjhezett voltára utaló névviselése tekintetében. Ha nem így lenne, a személy neve, amely individualitása és identitása kifejezésére alkalmas, nem a valóságnak megfelelően tüntetné fel családjogi státusát. Ezért a Csjt. 26. § (4) bekezdését alkotmányossági szempontból az indítványozó megalapozatlanul kifogásolja.

A házasság megszűnésével és új házasságkötéssel a korábbi házasságra tekintettel viselt „származékos név elveszíti keletkezési alapját és az csak újabb, a megelőző férjjel kötött ismételt házasság révén szerezhető vissza. Mindezek a változások a feleség saját elhatározásából, saját döntései alapján következnek be, s emiatt nem sértik az emberi méltóság alapjogát. A támadott törvényi szabályok azáltal, hogy többszöri házasság esetén csak a legutóbbi házasságban szerzett, férjhezett név használatára jogosítják fel a volt feleséget, kifejezetten összhangban állnak az Alkotmány házasságot védő rendelkezésével. Ezért az Alkotmánybíróság nem állapította meg az emberi méltóság sérelmét, s az indítványt elutasította.

Hangsúlyozza továbbá: az indítványozó által támadott törvényi rendelkezések nem állnak értékelhető összefüggésben az Alkotmánynak a jó hírnév, a magántitok és a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályaival sem.

A megkülönböztetés tilalmának — állított — sérelmét illetően utal az Alkotmánybíróság arra az állandó gyakorlatára, amely szerint az Alkotmány 70/A. §-ának (1) bekezdése azt a követelményt támasztja a jogalkotóval szemben, hogy a jogok és kötelezettségek megállapítása során köteles az azonos helyzetben lévő jogalanyokat indokolatlan megkülönböztetés nélkül, egyenlőként kezelni 30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130., 136. Az indítványozó által hivatkozott összefüggésben nincs szó azonos helyzetben lévő jogalanyokról. Az Alkotmánybíróság a már hivatkozott 995/B/1990. számú határozatában megállapította, hogy a házasságkötés elhatározása a házasulandók első közös döntése, amelynek során a menyasszonynak nyilatkoznia kell a házasságkötés után viselendő nevről. A feleség választása tehát a törvényben biztosított lehetőségek egyikének, a leendő férj tudtával és hozzájárulásával történő elhatározása, amelynek következtében a választott név a feleség saját nevévé válik (ABH 1993, 515., 521.). Az a törvényi rendelkezés tehát, amely szerint a házasság megszűnése után a feleség volt férjének a nevét továbbra is viselheti, annyit jelent, hogy — függetlenül a házasság megszűnésétől — a házassággal megszerzett, saját nevét viseli tovább. Vagyis a házasság felbontása nem eredményezi automatikusan a névváltozás kényszerét. Más a helyzet azonban akkor, ha az újabb házasságkötéssel a volt feleség korábban sajátjaként viselt asszonynevét, illetőleg az annak viselésére való jogosultságát elveszti. Ebben az esetben saját nevévé az új házasságban viselt, a Csjt. 26. § (1) bekezdés *a*)—*d*) pontja szerint választott újabb neve válik. A kétféle helyzet tehát nem összehasonlítható, így a megkülönböztetés tilalmának sérelme a támadott rendelkezésben nem állapítható meg.

Fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Csjt. 26. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

Az indítványozó alkotmányellenesnek és megsemmisítendőnek ítélte a Csjt. 26. § (5) bekezdését is, amely szerint: „Az (1)—(3) bekezdés szerint választott név viselésétől eltérést csak a névváltoztatásra jogosult hatóság engedélyezhet.”

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az idézett törvényi rendelkezés és az Alkotmány indítványozó által hivatkozott 70/A. § (1) bekezdése között nincs tartalmi összefüggés; erre tekintettel a Csjt. 26. § (5) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

2.13. Az egyik indítványozó alkotmányellenesnek, ezért megsemmisítendőnek ítélte az Atvr. 15. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezést is, amelynek értelmében: „A kiskorú számára a gyámhatóság által kiadott előzetes házasságkötési engedély a kiadástól számított hat hónapig érvényes.”

Az Alkotmánybíróság megállapítja: az indítványozó által kifogásolt Atvr. 15. § (4) bekezdése és az Alkotmány általa idézett 66. § (1) bekezdésének tartalma között értékelhető összefüggés nincs. Erre tekintettel a hivatkozott rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére vonatkozó indítványt elutasította.

2.14. Egy másik indítványozó azt sérelmezte, hogy az anyakönyvvezető az erre irányuló kérelem ellenére sem anyakönyvezte második utónévként a Györgyike nevet, hivatkozással arra, hogy az utónévkönyv szerint csak a Györgyi név anyakönyvezhető. Tekintettel arra, hogy a Magyar Utónévkönyv időközben felvette ezt a nevet a névjegyzékbe, így ma már elhárult az akadály az utólagos névváltoztatás elől. (Lásd Ladó János — Bíró Ágnes: Magyar Utónévkönyv, Budapest, 1998. 180. old.)

Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt visszautasította.

3. Az Alkotmánybíróság megállapítja: az előző pontokban leírt anomáliák nagyobbik része a tárgykör alkotmányossági követelményeket figyelmen kívül hagyó szétszórt, korszerűtlen szabályozására vezethető vissza. (Az elavultságra példa: az Atvr. változatlanul tartalmazza azt a rendelkezést, amely szerint az anyakönyvvezető köteles a házasságkötésnél a közreműködést megtagadni, ha a tanácsadón a házasulók nem vettek részt; a házasságkötés előtti kötelező tanácsadás ugyanakkor már régen megszűnt.)

A törvényhozónak meg kell teremtenie az összhangot a kapcsolódó jogterületekkel, különös tekintettel a polgárok személyi adat- és lakcímének nyilvántartásáról, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló, 1990 óta megalkotott új törvényekkel. E jogterületek összhangjának megteremtése csak új (a névviselést és névhasználatot is magában foglaló, alkot-

mányos kritériumokat kielégítő) anyakönyvi törvény megalkotásával érhető el.

Az egyértelmű, ellentmondásmentes, egységes törvényi szabályozás hiánya ma fontos személyiségi alapjogok sérelmét idézi elő.

Az anyakönyvi nyilvántartás és igazgatás (és vele összefüggésben a névviselés és névhasználat joga) jelenleg csak részben alapul hatályos, kihirdetett jogi normákon, egyes részeit — a magas szintű szabályozást igénylő jogszabályi rendelkezéseket is — főhatósági állásfoglalások, jogértelmezések köntösébe bújtatott latens szabályozási formák pótolják.

A jogalkotónak magának kell tehát megtalálnia a helyes megoldást, ami magától értetődően vonatkozik a törvényi szabályozás tartalmára is.

A határozatnak a Magyar Közlönyben való közzétételére vonatkozó rendelkezése az Abtv. 41. §-án alapul.

Dr. Németh János s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czucz Ottó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Harmathy Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszkyé
dr. Vasadi Éva s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1150/B/1991.

Dr. Harmathy Attila alkotmánybíró különvéleménye

Nem értek egyet a határozat rendelkező részének 1., 2., 3., 4., 5., valamint 6. d) pontjaival. Indokaim a következők:

1. A névjog összefoglaló címként szerepelhet a névvel kapcsolatban felmerülő különböző jogi kérdések tárgyalásánál, de nézetem szerint nem állapítható meg a névjog átfogó alkotmányjogi kategóriájának léte, amelynek olyan részjogosítványai lennének, mint a névválasztás, névváltoztatás.

A névvel összefüggésben jelentkeznek alkotmányjogi kérdések, ezek azonban nem vezethetők vissza azonos alapra, jogi jellegük és szabályozásuk eltérő. Így például a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény 42. §-ának (3) bekezdése szerint a gyermek utóne-

vét a szülők határozzák meg. A szülőknek az a joga, hogy gyermekük nevét megválasszák, a családi viszonyokkal áll összefüggésben, az Alkotmány 67. §-ának (2) bekezdésével hozható kapcsolatba, nem az emberi méltóságra vezethető vissza. Az alapjoggá való minősítésnek nem látom alapját, ami nem jelenti azt, hogy ne jelentene adott esetben alkotmányjogilag vizsgálандó kérdést e jog sérelme. Egyébként a gyermek nevének szülők által történő meghatározását az Emberi Jogok Európai Bírósága a magán- és családi élet körébe eső kérdésnek minősítette (Guillot v. France ügyben 1996. október 24-én hozott határozat, Bírósági Határozatok Emberi Jogi Füzetek 1997/4. 69—70.).

Más a megítélése a névhez való jognak. A 64/1991. (XII. 17.) AB határozat az ember jogi alaphelyzetét vizsgálva kifejtette, hogy az emberi léthez tartozik az emberi méltósághoz való jog. Ez az emberi méltósághoz való jog fejeződik ki az önrendelkezési jogban is, abban, hogy az ember nem válhat tárggyá (ABH 1991, 297., 308.). Az emberi méltóság kifejeződése az is, hogy alany voltát mástól megkülönböztető megjelöléssel kifejezésre juttathassa, neve lehessen. A másoktól megkülönböztető névhez való jog nemcsak az embert illeti meg, hanem a jogalanyokat általában. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az alapvető jogok az embereken kívül a jogi személyeket is általában megilletik [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73., 82.; 28/1991. (VI. 3.) AB határozat, ABH 1991, 88., 114.; 24/1996. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1996, 107., 110.]. A jogi személyeknél és egyéb (nem természetes személy) jogalanyoknál ez az azonosítás azonban szűkebb körű, mint az embernél, mert a forgalombiztonság és a gazdasági verseny szempontjai játszanak itt meghatározó szerepet. Ezzel szemben az embernél a név nemcsak az áruforgalomban való részvétel, a verseny tekintetében jelentős, hanem az emberi méltósággal összefüggő önazonosság szempontjából is. Ennek megfelelően kell nagyobb védelmet élveznie az ember nevének.

A névváltoztatás joga az előzőekkel részben összefüggően, részben attól eltérően jelentkezik. Az Emberi Jogok Európai Bírósága a névváltoztatással kapcsolatban felmerülő panaszokat a Rómában, 1950. november 4-én kelt, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény 8. cikkével (magán- és családi élet védelmével) összefüggésben vizsgálja, de nagyon széles mérlegelési lehetőséget ismer el az egyes államok számára, hogy megtagadják a hozzájárulást állampolgáraik névváltoztatási szándéka esetén (lásd korábbi esetekre is hivatkozva Stjerna v. Finland ügyben, 1994. november 25-én hozott határozatot, 37—38. pont). A névváltoztatás sajátos kérdései merülnek fel házasságkötés esetén, ami státuszváltozást jelent és alkotmányjogilag is más szempontok figyelembevételét igényli, mint a névváltoztatás egyéb eseteiben. A 995/B/1990. AB határozat egyébként éppen a házasságkötéssel kapcsolatban történő névváltoztatásról állapította meg, hogy itt az emberi méltósággal és a jó hírnévvel való

kapcsolat nem elég szoros az alapvető jogként való elismeréshez (ABH 1993, 515., 522.). A névváltoztatás nem házasságkötéshez kapcsolódó eseteiben a korlátozás lényeges kérdése azon személyek névhez való jogának védelme, akikkel azonos családnevet kíván felvenni a névváltoztatásra készülő személy. A gazdasági életben felmerülő versenyszempontokon túlmenően az önazonosság sérelme igényel alkotmányjogi értékelést.

Az előzőekben említettektől eltérő természetű kérdéseket vet fel a névhasználat joga. A névhasználat engedélyezése üzleti célokra régóta ismert. Családnevek üzleti célra való felhasználása tárgyában a Kúria több esetben hozott határozatot [Balás P. Elemér, Személyiségi jog, In: Szladits Károly (szerk.), Magyar Magánjog, I. 664—665.].

2. Az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelet 28. §-ának (1) és (2) bekezdésénél az alkotmányellenesség nézetem szerint elsődlegesen abban áll, hogy az utónevet az anyakönyvvezető módosítja. A névhez való jog emberi méltóságon alapuló, önazonosságot kifejező természetével ellentétben áll az, hogy az állam különböző szervei adják és módosítják a személyek nevét. Az emberi méltóságon alapuló szabályozási rendszerben az állam szervei csak nyilvántartásba vehetik a választott nevet, ennek során ellenőrzik, hogy a jogszabályban előírt feltételeket a névválasztásnál, névváltoztatásnál megtartották-e, és ha a szabályok megsértésére hivatkozva megtagadják a nyilvántartásba vételt, akkor bírósághoz lehet fordulni. A 28. §-nak az anyakönyvvezető által történő névmódosítást kimondó mindkét bekezdését nézetem szerint meg kellett volna semmisíteni.

Külön vizsgálatot igényel egyébként a szülőknek az a joga, hogy a gyermek nevét a megszületést követően később megváltoztassák. A gyermekek önrendelkezési jogának érvényesítésére nem a polgári jogi szerződésekre irányadó cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképes kategóriák alkalmazása a megfelelő. Már a 14. életév betöltése előtt is véleményt tud formálni a gyermek arról, változzék-e a neve, és ha igen, mi legyen az új neve.

3. A határozat rendelkező részének 4. pontja több 1955-ből származó jogszabályt helyez hatályon kívül a szabályozás nem megfelelő szintje miatt. Az Alkotmánybíróság — 1991-ben kialakított álláspont szerint — tartózkodik a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény hatálybalépése előtt megalkotott jogszabályok megsemmisítésétől, ha a jogszabályok megalkotásuk idején jogforrástani szempontból nem voltak alkotmányellenesek és csak később váltak elégtelenné a jogforrási szint alacsony volta miatt [58/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 288., 289—290.]. A 4. pontban felsorolt jogszabályokat tehát nem kellett volna megsemmisíteni. Kivételt jelent azonban a névváltoztatásról szóló 11/1955. (II. 20.) MT rendelet

1. §-a, mert ennek alapján a magyar állampolgár családi és utónevét a belügyminiszter megváltoztatja. Az előző pontban kifejtettek szerint az ember nevét az állam nem változtathatja meg, ezért ez a szabály alkotmányellenes és ezen az alapon megsemmisítendő. Szintén kivételt jelent a 2/1982. (VIII. 14.) MT TH rendelkezés 48. §-ának (3) bekezdése, amely azért alkotmányellenes és megsemmisítendő, mert magasabb szintű jogszabállyal ellentétes rendelkezést tartalmaz.

4. A határozat rendelkező részének 5. pontjától eltérően véleményem szerint nem áll fenn mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenes helyzet. A 995/B/1990. AB határozat már foglalkozott a házasságkötéskor megváltoztatott nevek kérdésével. Rámutatott arra, hogy az asszonyok neve a XVIII. század végén kialakult szokásoknak megfelelően jelezte a házasságkötéssel beállott változást. A kialakult megoldás a nő társadalmi helyzetével állt összefüggésben, és a névváltozással a gyermekek jogállása és a vagyoni következmények kapcsolatban álltak. A nő férjezett státusának tanúsítása, a gyermekek családi státusa ma is indokoltta teheti azt a hagyományos megoldást, amelynél a feleség a férje nevének felvételével, -né toldattal vagy a saját nevének a férj nevéhez való kapcsolásával jelzi a családi kapcsolatot (ABH 1993, 515., 521—522.). Ez a megoldás tehát nem jelent indokolatlan megkülönböztetést a férjjel szemben.

A 9/1990. (IV. 25.) AB határozat már kifejtette azt, hogy nem minden megkülönböztetés tiltott. A megkülönböztetés tilalma csak azt jelenti, hogy az emberi méltóság alapját nem lehet sérteni (ABH 1990, 46., 48.). A történelmi hagyományokra és a női nem sajátosságaira tekintettel a pozitív diszkriminációt is alkotmányosnak fogadta el a 46/1994. (X. 21.) AB határozat (ABH 1994, 260., 267.). A nem alapjogokat érintő megkülönböztetésről pedig a 857/B/1994. AB határozat azt fejtette ki, hogy csak akkor alkotmányellenes, ha az önkényes vagy indokolatlan (ABH 1995, 716., 717.).

A jelen esetben a férj névváltoztatása nem alapjog, a megkülönböztetés nem önkényes. A támadott jogszabály nem alkotmányellenes, és a keletkezett helyzet sem az. Az indítványokat tehát el kellett volna utasítani.

5. A határozat rendelkező része a 6. d) pontban elutasítja az indítványokat. Az ebben a pontban tárgyalt névváltoztatásról szóló 11/1995. (II. 20.) MT rendelet 4. §-a szerint a férj nevének megváltoztatása kiterjed a feleségre is, ha a feleség a férje családi vagy teljes nevét viseli. Ez a szabály lehetővé teszi, hogy egy asszonynak a nevét megkerdezése és hozzájárulása nélkül más megváltoztassa. Az emberi méltóságon nyugvó névhez való jog sérelmét jelenti ez a szabály. A családvédelmi szempontok indokoltta teszik azt, hogy a család tagjai azonos névvel rendelkezzenek, de ezt az eredményt más úton is el lehet érni. Az önrendel-

kezést, önazonosítást sértő ezt a szabályt meg kellett volna semmisíteni.

Az említett rendelet 5. §-a szerint a férjes, elvált vagy özvegy nő a házasságkötés folytán szerzett nevét névváltoztatással nem változtathatja meg. A családvédelmi szempontok ebben az esetben is a névváltoztatás korlátozását indokolhatják, a teljes tilalmat azonban nem. A jog olyan megszüntetéséről van szó, amelynél sem a szükségesség, sem az arányosság nem állapítható meg. Ezért ezt a rendelkezést is meg kellett volna semmisíteni.

Dr. Harmathy Attila s. k.,
alkotmánybíró

A különvéleményhez csatlakozom:

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

A különvéleményhez — annak 4. pontja kivételével — csatlakozom:

Dr. Németh János s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszky dr. Vasadi Éva alkotmánybíró különvéleménye

1. Nem értek egyet a többségi határozat rendelkező részének 1. pontjával. Álláspontom szerint a névjog az Alkotmány XII. fejezetében foglaltak alapján nem tekinthető alapvető jognak.

Egyetértek azzal, hogy a határozat az egyén autonómiájának védelméből indul ki. Ebből azonban arra a következtetésre kellett volna jutni, hogy nincs olyan tényállás azaz jogszabály, amely indokolná, hogy az általános személyiségi jogból az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi értelemben vett, az állami beavatkozás ellen védő tartalommal rendelkező, elvont névjogot (egyéb elemeivel együtt) vezessen le. Nem indokolható az sem, hogy az Alkotmánybíróság ezt a levezetett névjogot alapvető jognak minősítse és ekként részesítse védelemben. Ehhez képest a rendelkező rész 1. pontja utolsó mondatában szereplő „egyéb elemek” levezetését sem látom megalapozottnak.

A névviselésről a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) és az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Atvr.) rendelkezik.

Sem a Csjt., sem az anyakönyvre vonatkozó szabályok — bizonyos kivételektől eltekintve — nem keletkeztetnek vagy alakítanak családi vagy utónevet. A Csjt. ebben a

körben arról rendelkezik, hogy a gyermek családi nevűl kinek a családi nevét lehet megállapítani és a gyermek utónevét ki jogosult meghatározni. Az anyakönyvezés szabályai csupán arra köteleznek, hogy a személy keletkezett családi és utónevét nyilvántartásba vegyék.

Ezt fejezi ki a jogszabály akkor, amikor úgy rendelkezik, hogy az anyakönyvbe azt a családi és utónevet kell bejegyezni, amely az érintett személyt a születés, a házasságkötés vagy a haláleset időpontjában megillette.

Az anyakönyv hatósági nyilvántartás, amely — az ellenkező bizonyításáig — közhitelűen tanúsítja a benne feljegyzett adatokat, illetőleg azok változását. A nyilvántartásba vett név arra szolgál, hogy a személy a köz előtt is, hivatalos kapcsolataiban, ezen a néven jelenjen meg.

A „névjog” a különös személyiségi jogok egyike, személyek egymás közötti — és nem az államhoz való — viszonyt rendez. A névjogot vagy másképpen névviselési jogot a Ptk. 77. §-a szabályozza. A polgári jog szabályai szerint mindenkinek joga van a névviseléshez. A névviselési jog tiltja a jogosulatlan névhasználatot, védi a személyt attól, hogy más a nevét jogosulatlanul használja.

A polgári jog megengedi, hogy a személy a magánszférában tetszése szerint felvett nevet is viseljen, ha ez mások jogát nem sérti. A névviselési jog a nyilvántartásba vett és a felvett nevet is egyaránt védi. A polgári jogi védelem szempontjából nem szükséges, hogy a név a közjog szabályai szerint is nyilvántartásba vehető legyen és az sem, hogy a felvett nevet nyilvántartásba vegyék. A nyilvántartásba vételnek tehát nem a védelem az oka, hanem egyes állami feladatok ellátásával függ össze.

A személynek a magánszférában viselt neve és az anyakönyvbe bejegyzett családi és utóneve egybeeshet és el is térhet egymástól.

Az Alkotmányban megfogalmazott „általános személyiségi jog”, az emberi méltósághoz való alapvető jog nem a személyek egymás közötti viszonyára vonatkozik, hanem a személyeknek az államhoz való viszonyára. Ez a jog az illetéktelen állami beavatkozás ellen védi a magánszférát. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az általános személyiségi jogot az egyén autonómiájának védelmére lehet felhívni, ha az adott tényállásra a nevesített alapvető jogok egyike sem alkalmazható.

Alkotmányossági kérdést — megfelelő indítvány alapján — ezért az jelenthetne, hogy a személy milyen esetekben hivatkozhat autonómiájának védelmére érdekében alapos okkal arra, hogy jogszabály tegye lehetővé számára a viselni kívánt név állami nyilvántartásba vételét azért, hogy így mások előtt, hivatalos kapcsolataiban is, ezen a néven jelenhessen meg.

2. Nem értek egyet a rendelkező rész 5. pontjában foglaltakkal sem, mert álláspontom szerint alkotmányossági szempontból nem szükséges az, hogy a törvényhozó a Csjt.

26. §-ában tegye lehetővé, hogy a házasságkötést követően a férj is viselhesse felesége családi nevét.

Sem az Alkotmány 7. § (1) bekezdése vagy 70/A. §-a, sem az Egyezmény 16. cikk 1. g) pontja vagy az Egyezségokmány 26. cikke rendelkezéseit nem lehet akként értelmezni, hogy a férfiakra és a nőkre nézve a szabályozásnak mindenben azonosnak kell lennie. A nőekkel szembeni megkülönböztetést tiltó Egyezmény értelmében „a nőekkel szemben ... alkalmazott megkülönböztetések kiküszöbölése végett” kötelesek a Részes Államok minden szükséges intézkedést megtenni és azonos személyes jogokat biztosítani, „ideértve a családi név ... megválasztásának a jogát is”.

A Csjt. 26. §-a megfelel ennek a követelménynek. A szabály értelmében házasságkötéssel összefüggő névváltoztatás joga a házastársak közül a feleséget illeti meg, a menyasszony a névviselésről nyilatkozni köteles. A feleségnek a házasságkötéssel kapcsolatos névváltoztatási joga egyben kötelezettséget is jelent abban az értelemben, hogy a szabadon választott névhez kötve van. Ezt a kötelezettséget fogalmazza meg a Csjt. 26. § (5) bekezdése, amely szerint a választott név viselésétől eltérést csak a névváltoztatásra jogosult hatóság engedélyezhet.

Az Egyezségokmány 26. cikke és az Európai Emberi Jogi Egyezmény 14. cikke általános diszkrimináció-tilalmat fogalmaz meg, e rendelkezések névváltoztatáshoz való jogról nem szólnak. Nem minden megkülönböztetés jelent tiltott diszkriminációt, hanem csak az, amelynek nincs objektív és ésszerű oka. A többségi határozatban felhívott nemzetközi egyezmények nem írják elő, hogy a névváltoztatáshoz való jogot a férfiak számára is biztosítani kell a házasságkötésük alkalmával. Elegendő, ha a jogszabályok esélyt adnak arra, hogy a férj felvehesse felesége családi nevét.

Alkotmányossági kérdést a diszkrimináció-tilalommal összefüggésben az jelenthetne, ha a jogszabályok kizárnák, hogy a férj a felesége családnevét vegye fel, mert ugyanezt a nő számára a szabályok a fentiek szerint lehetővé teszik. A névváltoztatásra vonatkozó rendelkezések általános szabályai házasságban élő férfiak számára is lehetővé teszik a névváltoztatást és nem zárják ki eleve azt, hogy a férj felesége családnevét vegye fel. A családi név megváltoztatására irányuló kérelemben feleségük családi nevét is megjelölhetik használni kívánt új névként. Nem alkotmányellenes az, ha a férfiak vonatkozásában a szabályozás nem a Csjt. 26. §-ában nyer megfogalmazást, hanem a névváltoztatás során nyílik a jogszabályban megfogalmazottak szerint lehetséges feleségük családi nevének felvételére.

Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításának mindezekre figyelemmel nem lett volna helye.

Dr. Tersztyánszky dr. Vasadi Éva s. k.,
alkotmánybíró

Az Alkotmánybíróság 59/2001. (XII. 7.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság önkormányzati rendeleti előírás felülvizsgálatára irányuló kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Enying Város Önkormányzata képviselő-testületének a helyi iparüzési adóról szóló 36/2000. (XII. 14.) rendelete 8. § (3) bekezdése törvényellenes, ezért ezt a rendelkezést megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Köz-
lönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

A Fejér Megyei Közigazgatási Hivatal vezetője — mivel a törvényességi ellenőrzés körében kiadott felhívásával az enyingi képviselő-testület nem értett egyet — az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítványában Enying Város Önkormányzata képviselő-testületének a helyi iparüzési adóról szóló 36/2000. (XII. 14.) rendelet (a továbbiakban: Ör.) 8. § (3) bekezdése törvényellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte.

Álláspontja szerint az Ör. sérelmezett rendelkezése ellentétes az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény (a továbbiakban: Art.) 6. § (1) bekezdés *a*) pontjában és a 82. § (4) bekezdésében foglalt előírással, valamint az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény (a továbbiakban: Áe.) 4. § (6) bekezdésével.

Az indítványozó azt kifogásolta, hogy az Ör. támadott szabályozása elvonja a jegyző hatáskörét, mivel a képviselő-testület javaslatához köti a helyi iparüzési adó mérséklésének engedélyezését.

II.

Az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglalt döntését a következő jogszabályi előírásokra alapozta.

Az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés *d*) pontja a helyi önkormányzati alapjogok körében a képviselő-testület alkotmányi védelemben részesített hatásköréként rendelkezik arról, hogy a képviselő-testület a törvény keretei között megállapítja a helyi adók fajtáit és mértékét.

Az Alkotmány 44/B. § (3) bekezdésének megfelelően „törvény vagy kormányrendelet államigazgatási feladatot, hatósági hatáskört állapíthat meg a jegyzőnek...” A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 36. § (1) bekezdés *f*) pontja pedig kimondja, hogy a jegyző „dönt a hatáskörébe utalt ügyekben”.

Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése szerint a helyi önkormányzat feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. Az Ötv. 16. § (1) bekezdése pedig előírja, hogy a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá a törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot.

A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Hatv.) 5. § *c*) pontja alapján a helyi iparüzési adó az önkormányzat rendeletével bevezethető adónak minősül. A helyi önkormányzat adómegállapítási jogának és e tárgyban a rendeletalkotási jogkörének terjedelmét a Hatv. 6. §-a állapítja meg. Eszerint: „Az önkormányzat adómegállapítási joga arra terjed ki, hogy

a) az 5. §-ban meghatározott adókat vagy ezek valamelyikét bevezesse, a már bevezetett adót hatályon kívül helyezze, illetőleg módosítsa, azonban az évközi módosítás naptári éven belül nem súlyosbíthatja az adóalanyok adóterheit,

b) az adó bevezetésének időpontját és időtartamát (határozott vagy határozatlan időre) meghatározza,

c) az adó mértékét a helyi sajátosságokhoz, az önkormányzat gazdálkodási követelményeihez és az adóalanyok teherviselő képességéhez igazodóan — e törvényben meghatározott felső (adómaximum) határookra figyelemmel — megállapítsa,

d) az e törvény második részében meghatározott mentességeket további mentességekkel, illetőleg kedvezményeket további kedvezményekkel kibővítsé,

e) e törvény és az adózás rendjéről szóló törvény keretei között a helyi adózás részletes szabályait meghatározza.”

Az Art. 49. § (3) bekezdése a következőket írja elő: „A helyi adók, az önkormányzat költségvetése javára más törvényben megállapított adó, továbbá az adók módjára behajtandó köztartozások ügyében — törvényben meghatározott esetben — első fokon az önkormányzati adóhatóság jár el.” Az Art. 6. § (1) bekezdés *c*) pontja úgy rendelkezik, hogy az önkormányzati adóhatóság hatáskörét az önkormányzat jegyzője gyakorolja. Az Art. 49. § (5) bekezdésének megfelelően a helyi adóügyekben az az önkormányzati adóhatóság jár el, amelynek önkormányzata a helyi adót bevezette. Az Art. 82. § (4) bekezdése pedig kimondja, hogy a helyi adót, az adótartozást az önkormányzat rendeletében meghatározott feltételek alapján az önkormányzati adóhatóság mérsékelheti vagy elengedheti.

Az Áe. 4. § (6) bekezdése értelmében „közigazgatási és önkormányzati szervtől — a (2) és (4) bekezdésben foglalt

tak kivételével — a hatáskörébe tartozó ügy nem vonható el”. [A 4. § (2) és (4) bekezdése a határozathozatal elmulasztásának esetére vonatkozik.]

Az enyingi képviselő-testület az Ör.-ben állapította meg a helyi iparüzési adóra vonatkozó rendelkezéseket. Az Ör. 8. § (3) bekezdésének támadott szabályozása a következőket tartalmazza: „Azon adóalanynak,

a) aki az éves árbevételének legalább 10% -át elérő beruházást hajt végre, a képviselő-testület javaslatára, méltányossági kérelem alapján a jegyző gépek, berendezések vásárlása esetén legfeljebb 10%-kal, építési beruházás esetén legfeljebb 15%-kal mérsékelheti az adó összegét,

b) aki az önkormányzat részére vagyont ad át, úgy részére a képviselő-testület javaslata alapján a jegyző az adó mértékét mérsékelheti.”

III.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a kezdeményezés a következők miatt megalapozott.

Az Alkotmány és a helyi adókra vonatkozó törvényi szabályozások idézett előírásai összevetéséből kitűnik, hogy a helyi önkormányzat — rendeletében — kizárólag a törvény keretei között határozhatja meg a helyi adók mértékét, így az adók mérséklésére vonatkozó rendelkezéseket is. A bemutatott törvényi rendelkezések alapján az is megállapítható, hogy a jegyző az önkormányzati adóhatósági jogkört a törvényi keretek között — az előírt eljárási szabályok alkalmazásával — gyakorolja. Az Ör. 8. § vizsgált (3) bekezdése — a törvényi előírásokon túlmenően — a jegyzőnek az adó mérséklésére vonatkozó döntését a képviselő-testület javaslatához köti.

Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben, így az 58/1992. (XI. 6.) AB határozatban (ABH 1992, 410., 412.) és a 45/1993. (VII. 2.) AB határozatában (ABH 1993, 484., 485.) már rámutatott a következőkre: tiltott hatáskörrelvónásnak minősül az olyan szabályozás, amely a jegyző döntési hatáskörét oly módon korlátozza, hogy a döntés megalkotását az önkormányzat valamely szerve (polgármester, bizottság) előzetes egyetértési, jóváhagyási vagy javaslattételi jogához kapcsolja. A vázolt törvényi előírások alapján a képviselő-testület számára javaslattételi jog sem írható elő önkormányzati rendeletben a jegyző adómerséklési határozata feltételeként.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az Ör. 8. § (3) bekezdése ellentétes a Hatv.-nak a helyi adómegállapítási jog terjedelmére vonatkozó, idézett 6. §-ával, az Art. 82. § (4) bekezdésével, valamint az Áe. 4. § (6) bekezdésében foglaltakkal, s ily módon az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésébe is ütközik.

Az Alkotmánybíróság ezért az Ör. eljárás alá vont 8. § (3) bekezdését alkotmányellenesnek minősítette és a rendelkező részben foglaltaknak megfélemlően megsemmisítette.

Az Alkotmánybíróság e határozatának közzététele az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-án alapul.

Dr. Kukorelli István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 667/H/2001.

V. rész KÖZLEMÉNYEK, HIRDETMÉNYEK

A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség k ö z l e m é n y e i

A Budapest Főváros Közigazgatási Hivatal Fogyasztóvédelmi Felügyelősége mintavétellel egybekötött ellenőrzést végzett a NA-DEX Kereskedelmi és Vendéglátó Bt.-nek (1221 Budapest, Arany J. u. 47.) a Keleti pályaudvar aluljáró területén üzemeltetett kereskedelmi egységében. A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség laboratóriumában elvégzett vizsgálatai szerint az

50 MINIATURE LIGHTS típusú karácsonyfafüzér

nem felel meg az élet- és vagyonbiztonság követelményeinek.

A karácsonyfafüzér rendeltetészerű használatra alkalmatlan,

tűz- és áramütés-veszélyes.

A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség a fenti termék forgalmazását az áruk és szolgáltatások biztonságosságáról és az ezzel kapcsolatos piacfelügyeleti eljárásról szóló 79/1998. (IV. 29.) Korm. rendelet 6. § d) pontja alapján megtiltotta.

A kereskedelmi egységek a fogyasztók által a vásárlás helyére visszazállított termékeket kötelesek visszavásárolni.

A Budapest Főváros Közigazgatási Hivatal Fogyasztóvédelmi Felügyelősége fogyasztói bejelentésre mintavétellel egybekötött ellenőrzést végzett az OBI Superhobby Kft. (1095 Budapest, Soroksári út 33.) áruházában. A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség laboratóriumában elvégzett

vizsgálatai szerint a MOREX Kft. (1037 Budapest, Kuni-gunda útja 60/B) által forgalmazott

*Q-20/CARB/W fehér (clear) típusú toldható gömbfűzér
(20 db-os)*

nem felel meg az élet- és vagyonsbiztonsági követelményeknek. A termék csomagolásán kültéri használatra szánt fűzér szerepel, a forgalmazó által adott használati útmutatóban pedig csak a beltéri használat megengedett. A megtevesztő tájékoztatáson túlmenően a gömbfűzér a beltéri fűzérekre vonatkozó élet- és vagyonsbiztonsági követelményeknek sem felel meg,

tűzet, áramütést okozhat.

A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség a fenti termék forgalmazását az áruk és szolgáltatások biztonságosságáról és az ezzel kapcsolatos piacfelügyeleti eljárásról szóló 79/1998. (IV. 29.) Korm. rendelet 6. § d) pontja alapján megtiltja.

A kereskedelmi egységek a fogyasztók által a vásárlás helyére visszazállított termékeket kötelesek visszavásárolni.

A Budapest Főváros Közigazgatási Hivatal Fogyasztóvédelmi Felügyelősége mintavétellel egybekötött ellenőrzést végzett a HEPA KER. Bt. (1074 Budapest, Vörösmarty u. 9.) által üzemeltetett Hawai Műszaki boltban (1072 Budapest, Thököly út 32.). A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség laboratóriumában elvégzett vizsgálatok szerint nem felelnek meg az élet- és vagyonsbiztonsági követelményeknek az alábbi termékek:

*TECHNIKA[®] Germany TK-4522 típusú
szendvicssütő,
TECHNIKA[®] Germany TK-7788WB típusú
tálas mixer,
FUTACHI[®] Japan HM-218 típusú
kézi mixer
és a TECHNIKA[®] Germany TK-7788 típusú
kézi mixer*

A fenti termékek rendeltetésszerű használatra alkalmatlanok,

áramütés-veszélyesek,

továbbá a

*SOLINEX[®] AUSTRIA SX-2511 típusú
ventilátoros fűtőkészülék,
a HAPPY KING[®] HK-9010 típusú
kenyéripirító*

*és az Airworks AXC-16 típusú
állványos ventilátor*

ugyancsak alkalmatlan a rendeltetésszerű használatra, mivel
áramütés- és tűzveszélyes.

A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség a fenti termék forgalmazását az áruk és szolgáltatások biztonságosságáról és az ezzel kapcsolatos piacfelügyeleti eljárásról szóló 79/1998. (IV. 29.) Korm. rendelet 6. § d) pontja alapján megtiltja.

A kereskedelmi egységek a fogyasztók által a vásárlás helyére visszazállított termékeket kötelesek visszavásárolni.

A Baranya Megyei Közigazgatási Hivatal Fogyasztóvédelmi Felügyelősége mintavétellel egybekötött ellenőrzést végzett a Sterl és Társa Bt.-nél a Pécsváradi „Gesztenyeszüret” Kirakodóvásárban. A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség a játék pisztoly mintákat bevizsgáltatta a Polgári Kézilőfegyver és Lőszervizsgáló Kft.-vel, és az elvégzett vizsgálatok eredményei alapján megállapította, hogy a kínai importból származó

*Pat's Pending M 39 Gustom P 585 jelű játék pisztoly
balesetveszélyes.*

A pisztolyból kilőtt műanyag lövedék mozgási energiája magasabb a megengedettnél, a lövedék

szem- és egyéb sérülést okozhat.

A termék leírása: a fémes színű — az agyon fekete rátéttel — műanyag, légsűrítő rendszerű játék pisztoly kivehető táras, 6 mm furatátmérőjű csővel rendelkezik. 6 mm átmérőjű színes műanyag gömb lövedékeket adnak hozzá.

A termék importálója: nem ismert.

A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség a fenti termék forgalmazását az áruk és szolgáltatások biztonságosságáról és az ezzel kapcsolatos piacfelügyeleti eljárásról szóló 79/1998. (IV. 29.) Korm. rendelet 6. § d) pontja alapján megtiltja.

A kereskedelmi egységek a fogyasztók által a vásárlás helyére visszazállított termékeket kötelesek visszavásárolni.

A Baranya Megyei Közigazgatási Hivatal Fogyasztóvédelmi Felügyelősége mintavétellel egybekötött ellenőrzést végzett Horváthné Kiss Melindának (7633 Pécs, Építők útja 11/A) a Pécsi vásártéren működő szabad elárúsí-

tóhelyén. A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség laboratóriumában elvégzett vizsgálatok szerint a

*160 Net starlights típusú
és a SERIE DE 100 ARROCES MUSICAL
CONMOVIMENTO típusú karácsonyfafüzér*

nem felel meg az élet- és vagyonbiztonsági követelményeknek.

A termékek rendeltetésszerű használatra alkalmatlanok,
tűz- és áramütés-veszélyesek.

A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség a fenti termékek forgalmazását az áruk és szolgáltatások biztonságosságáról és az ezzel kapcsolatos piacfelügyeleti eljárásról szóló 79/1998. (IV. 29.) Korm. rendelet 6. § *d*) pontja alapján megtiltja.

A kereskedelmi egységek a fogyasztók által a vásárlás helyére visszaszállított termékeket kötelesek visszavásárolni.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közigazgatási Hivatal Fogyasztóvédelmi Felügyelősége mintavétellel egybekötött ellenőrzést végzett a ZS Center elnevezésű műszaki üzletben (3770 Sajószentpéter, Bercsényi úti pavilon-sor 1.). A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség laboratóriumában elvégzett vizsgálatok szerint a

*NEW PHILLIPS ULTRA-LIGHT HD-1172 típusú
vasaló*

nem felel meg az élet- és vagyonbiztonsági követelményeknek.

A vasaló rendeltetésszerű használatra alkalmatlan,
áramütés-veszélyes.

A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség a fenti termék forgalmazását az áruk és szolgáltatások biztonságosságáról és az ezzel kapcsolatos piacfelügyeleti eljárásról szóló 79/1998. (IV. 29.) Korm. rendelet 6. § *d*) pontja alapján megtiltja.

A kereskedelmi egységek a fogyasztók által a vásárlás helyére visszaszállított terméket kötelesek visszavásárolni.

A Fejér Megyei Közigazgatási Hivatal Fogyasztóvédelmi Felügyelősége mintavétellel egybekötött ellenőrzést végzett a FILO Kereskedelmi Kft. (1031 Budapest, Csónakház u. 5.), 8083 Csákvár, Széchenyi u. 1. alatti alkalmi értékesítő helyén.

A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség laboratóriumában elvégzett vizsgálatok szerint az alábbi termékek nem felelnek meg az élet- és vagyonbiztonsági követelményeknek,

*a DOMOTEC MS-3347 típusú goffrysütő,
a FUGISON_{AUSTRIA} MX-615 típusú kávéfőző,
a SANUSY SN-2301 típusú kézi mixer
és az ELECTRA Art. 3690 típusú olajsütő*

áramütés-veszélyes,

továbbá a

*KANSAI KS-7103 típusú gőzölős vasaló
és a SANUSY SN-9201 típusú mixer pedig*

tűz- és áramütés-veszélyes.

A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség a fenti termékek forgalmazását az áruk és szolgáltatások biztonságosságáról és az ezzel kapcsolatos piacfelügyeleti eljárásról szóló 79/1998. (IV. 29.) Korm. rendelet 6. § *d*) pontja alapján megtiltja.

A kereskedelmi egységek a fogyasztók által a vásárlás helyére visszaszállított termékeket kötelesek visszavásárolni.

*Dr. Huszay Gábor s. k.,
főigazgató*

A BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal közleménye

A BM Központi Hivatal a 35/2000. (XI. 30.) BM rendelet 73. § (1) bekezdése alapján — az eddig közzétetteken kívül — az alábbi elveszett, megsemmisült gépjármű törzskönyvek sorszámát teszi közzé:

368586A
050372B
575191A
291351B
313436B
516084A
455622B
455251B
895904B
222341A
515315B
482035A
082262A
185013A
422156B
020039A
114808B

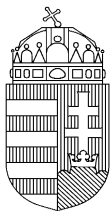
610425B	706792A
106643B	500773B
461056A	941271A
047685A	710371B
281438B	443454A
513394B	770802A
947233B	294094B
428408B	153328B
779211A	768657B
204514B	201506A
555076A	428663B
497765B	107617B
018102B	521387A
332477A	231980A
622029B	107860A
158976A	475848A
953116A	316428A
287072B	472978B
707560A	147386B
359353B	006549B
385421A	
261906A	
210268A	

Közlekedési Nyilvántartó Osztály

Helyesbítés: A Magyar Közlöny 2001. évi 135. számában kihirdetett, a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtásáról rendelkező 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet módosításáról szóló 228/2001. (XI. 30.) Korm. rendelet 11. §-ának (3) bekezdése helyesen:

„(3) E rendelet 3—5. §-ainak rendelkezéseit 2001. november 23-át követően kezdődő igényjogosultság esetében kell alkalmazni.”

(Kézirathiba)

A MAGYAR HIVATALOS KÖZLÖNYKIADÓ megjelentette a

TÖRVÉNYEK ÉS RENDELETEK HIVATALOSGYŰJTEMÉNYE 2000

című ötkötetes jogszabálygyűjteményt.

A kiadványt az Igazságügyi Minisztérium és a Miniszterelnöki Hivatal a korábbi évek gyakorlatához hasonlóan név- és tárgymutatóval, kiegészítő jegyzetekkel, valamint változásmutatóval látta el.

A jogszabálygyűjtemény I., II., III., IV. és V. kötetének ára: **130 200 Ft áfával.**

A kötetekre szóló megrendelést a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címére (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) kérjük eljuttatni. Fax: 266-5099 vagy 267-2780.

MEGRENDELŐ LAP

Megrendeljük a

TÖRVÉNYEK ÉS RENDELETEK HIVATALOSGYŰJTEMÉNYE 2000

című ötkötetes kiadványt példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házsám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül átutaljuk a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára.

Keltezés:.....

.....
cégszerű aláírás

K Ö Z L E M É N Y

A Magyar Közlöny különszámaként megjelent az

**I.
SZÁMVITELLEL KAPCSOLATOS
JOGSZABÁLYOK**

(2000. évi C. törvény a számvitelről)

című, A/4 formátumú, 88 oldal terjedelmű kiadvány.

A kézirat lezárva: 2001. október 1.

Ára: 588 Ft áfával.

A megrendeléseket a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címére (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) lehet feladni. Fax: 338-4746 vagy 267-2780.

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük az

**I.
SZÁMVITELLEL KAPCSOLATOS
JOGSZABÁLYOK**

(2000. évi C. törvény a számvitelről)

című kiadványt példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

K Ö Z L E M É N Y

A Magyar Közlöny különszámaként megjelent a

II. SZÁMVITELLEL KAPCSOLATOS JOGSZABÁLYOK

című, A/4 formátumú, 376 oldal terjedelmű kiadvány.

A kötet a 2001. január 1-jétől hatályos, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény végrehajtására kiadott kormányrendeleteket tartalmazza, így a különböző gazdálkodók (a biztosítók; a betétbiztosítási és az intézményvédelmi alapok, valamint a befektetővédelmi alap; a befektetési alapok; a kockázatiitőke-társaságok és a kockázatiitőke-alapok; a Pénztárak Garancia Alapja; az egyházi jogi személyek; az ÁPV Rt.; az árutőzsde, az értékpapírtőzsde és az elszámolóházak; az MNB; a magánnyugdíj-pénztárak; az önkéntes nyugdíjpénztárak; az államháztartás szervezetei; a hitelintézetek és a pénzügyi vállalkozások; a befektetési vállalkozások; az önkéntes kölcsönös egészség- és önszegélyző pénztárak; a Magyar Államkincstár; illetve egyes egyéb szervezetek) beszámolóképzési, könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól, továbbá a felszámolás és a végelszámolás számviteli feladatairól rendelkező jogszabályokat.

A kézirat lezárva: 2001. április 2-án.

Ára: 2380 Ft áfával.

A megrendeléseket a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címére (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6.) lehet feladni. Fax: 338-4746 vagy 267-2780.

MEGRENDELŐLAP

Megrendeljük a

II. SZÁMVITELLEL KAPCSOLATOS JOGSZABÁLYOK

című kiadványt példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

A jogszabályok adta lehetőségeknek megfelelően, 2001. december 23-tól, a magyar hírközlési piac liberalizált módon működik. A piacnyitást szabályozó hírközlési törvény (Hkt.) megváltoztatja az eddigi Hírközlési Főfelügyelet jogállását, nevét, feladatkörét.

A jogutód szerv neve:

HÍRKÖZLÉSI FELÜGYELET

A Hírközlési Felügyelet a Hkt. vonatkozó rendelkezései értelmében a magyar hírközlési szektor egészét érintő, a távközléssel, a postaszabályozással, a frekvenciagazdálkodással és az informatikaszabályozással összefüggő döntéseit, eljárási szabályait - amelyek ebben az évben a Hivatalos Értesítőben jelennek meg -

2002. januártól a havonta megjelenő

HÍRKÖZLÉSI ÉRTEŚITŐBEN

teszi közzé. A Hírközlési Értesítő tartalmazza a 2001. október 4-től működő

HÍRKÖZLÉSI DÖNTŐBIZOTTSÁG

döntéseit is.

E kiadványban jelenik meg a Hírközlési Felügyelet éves gazdálkodási terve, valamint a gazdálkodásról szóló beszámoló. Itt teszi közzé a Hírközlési Felügyelet hatósági feladatokat ellátó szerve, a Hírközlési Területi Hivatal az azonnal végrehajtható határozatokat.

Fentiekén kívül a Hírközlési Értesítőben jelennek meg a frekvenciahasználat jogának megszerzésére vonatkozó eljárások szabályai, az egyetemes szolgáltatás ellátására vonatkozó miniszteri felhívás, a hírközlési piacot szabályozó jogszabályok és a hírközlési piac szereplői számára egyéb fontos információk.

A Hírközlési Értesítő előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. címén (postacím: 1394 Budapest 62, Pf. 357.) vagy a 318-6668 faxeszámán. Éves előfizetési díja 2002. évre: 3696 Ft áfával. Példányonként megvásárolható a kiadó közlönnyboltjában (1085 Budapest, Somogyi B. u. 6. Tel./fax: 267-2780)

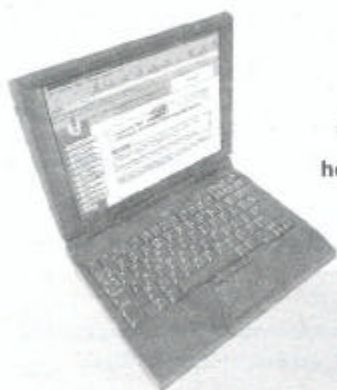
Az egyetlen hivatalos!

CD-JOGÁSZ[®]

A magyarországi jogalkotás hivatalos kiadójának elektronikus jogszabálygyűjteménye a 137/1998. (VIII. 18.) Korm. rendelet alapján

hivatalos és hiteles forrásként használható.

A havonta küldendő CD a hatályos jogszabályokon és azok korábbi szövegváltozatain kívül tartalmazza a Magyar Közlöny előző havi nyomdahű számait, a Bírósági Határozatokat, az Adó és Ellenőrzési Értesítőt, a KSH jelzőszámait, a Kereskedelmi Vámtarifajegyzéket, a Gyógyszerjegyzéket, a rendszeresen aktualizált Iratminta-tárat és még sok minden mást!

Megújulva az Interneten is:

havi 100 000 Ft értékhatárig minden CD-előfizető ingyenesen veheti igénybe a hatályos jogszabályok hőközi letöltésére alkalmas online-szolgáltatásunkat.

És ha még ez sem elég:

legyen az Öné egy vadonatúj notebook,

amelyet a 2001. december 31-ig jelentkező új előfizetőink között sorsolunk ki!
(a kép illusztráció)

Garancia

A CD-JOGÁSZ[®] mindenkor a Magyar Közlönyben hivatalosan közzétett, hatályos joganyagot, illetve azok korábbi szövegváltozatait tartalmazza. Erre garancia, hogy az adatbázis közvetlenül a Magyar Közlöny számítógépes nyomdai tőpálványának felhasználásával készül.

További információ:
06 (80) 200-723
www.mhk.hu

Megrendelőszelvény

Előfizetem a CD-JOGÁSZ[®] 1 / 5 / 10 / 25 / 100 munkahelyes változatát példányban.

Előfizetés kezdete: év hónap.

Éves előfizetési díj: **48 000 / 64 000 / 80 000 / 96 000 / 128 000 Ft + áfa**, rendszerbelépési díj **6000 Ft + áfa**.

Új előfizetőként részt veszek a kiadó nyereményakciójában, amelynek szabályait elfogadom.*

Név, cím:

Ügyintéző, telefon:

Kézbesítési cím és név:

Dátum: Cégszerű aláírás:

* A nyereményakció részletes szabályzata megtekinthető a kiadóban, vagy a www.mhk.hu oldalain olvasható.

Kérjük, hogy a szelvényt a Magyar Hivatalos Közlönykiadó **1394 Budapest 62, Pf. 361** postacímére, illetve a **266-8906-os** vagy a **266-5190-es** faxszámára küldje vissza. Megrendelését a cdjogasz@mhk.hu e-mail-címre is elküldheti. A megrendeléssel kapcsolatos további információért hívja az ingyenes **06 (80) 200-723** forródrót vonalat.

Tisztelt Előfizetők!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy a kiadónk terjesztésében levő lapokra szóló előfizetésüket folyamatosnak tekintjük. Csak akkor kell változást bejelenteniük a 2002. évre vonatkozó előfizetésre, ha a példányszámot, esetleg a címlistát módosítják, vagy új lapra szeretnének előfizetni (pontos szállítási, név- és utcacím-megjelöléssel).

Az esetleges módosítást szíveskedjenek levélben vagy faxon megküldeni.

Felhívjuk szíves figyelmüket, hogy a lapszállításról kizárólag az előfizetési díj beérkezését követően intézkedünk. Fontos, hogy az előfizetési díjakat a megadott 10300002-20377199-70213285 sz. számlára utalják, illetve a kiadó által kiküldött készpénz-átutalási megbízáson fizessék be.

Készpénzes befizetés kizárólag a Közlönyboltban (1085 Budapest, Somogyi B. u. 6.) lehetséges. (Levélcím: Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 1394 Budapest 62. Pf. 357. Fax: 318-6668.)

A 2002. évi lapárak

Magyar Közlöny	56 784 Ft/év	Magyar Közigazgatás	5 376 Ft/év
Az Alkotmánybíróság Határozatai	10 752 Ft/év	Nemzeti Kulturális Alapprogram Hírlevele	2 688 Ft/év
Bányászati Közlöny	2 688 Ft/év	Oktatási Közlöny	13 776 Ft/év
Belügyi Közlöny	14 448 Ft/év	Önkormányzatok Közlönye	3 360 Ft/év
Cégek Közlöny	59 136 Ft/év	Pénzügyi Közlöny	18 144 Ft/év
Egészségügyi Közlöny	14 784 Ft/év	Pénzügyi Szemle	13 104 Ft/év
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő	10 416 Ft/év	Statisztikai Közlöny	7 728 Ft/év
Határozatok Tára	13 104 Ft/év	Szociális és Munkavédelmi Közlöny	10 416 Ft/év
Házi Jogtanácsadó	2 688 Ft/év	Turisztikai Értesítő	6 720 Ft/év
Hírközlési Értesítő	3 696 Ft/év	Ügyészségi Közlöny	4 032 Ft/év
Hivatalos Értesítő	8 400 Ft/év	Vízügyi Értesítő	7 392 Ft/év
Ifjúsági és Sport Értesítő	2 688 Ft/év		
Igazságügyi Közlöny	9 072 Ft/év	Élet és Tudomány	6 384 Ft/év
Gazdasági és Foglalkoztatási Közlöny	13 776 Ft/év	Ludové Noviny	1 680 Ft/év
Környezetvédelmi Értesítő	8 064 Ft/év	Neue Zeitung	2 688 Ft/év
Közlekedési és Vízügyi Értesítő	13 776 Ft/év	Természet Világa	3 696 Ft/év
Kulturális Közlöny	11 088 Ft/év	Valóság	4 032 Ft/év
Külgazdasági Értesítő	11 424 Ft/év		

Az árak a 12%-os áfát is tartalmazzák.

A **Házi Jogtanácsadó** című lap előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címén:

Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. 1394 Bp. 62. Pf. 357 vagy faxon: 318-6668, vagy a www.mhk.hu/hj internetcímen található megrendelőlapon.

Telefon: 266-9290/234, 235 mellék.

Éves előfizetési díja 2688 Ft áfával.

A CD-JOGÁSZ hatályos jogszabályok hivatalos számítógépes gyűjteménye 2002. évi éves előfizetési díjai:

Önálló változat	48 000 Ft	25 munkahelyes hálózati változat	96 000 Ft
5 munkahelyes hálózati változat	64 000 Ft	50 munkahelyes hálózati változat	112 000 Ft
10 munkahelyes hálózati változat	80 000 Ft	100 munkahelyes hálózati változat	128 000 Ft

Egyszeri belépési díj: 6000 Ft. (Áraink az áfát nem tartalmazzák.)

Facsimile Magyar Közlöny. A hivatalos lap 2001. évfolyama jelenik meg CD-n az eredeti külalak megőrzésével, de könnyen kezelhetően.

Hatályos jogszabályok online elérése: a 3 naponta frissített adatbázis az interneten keresztül érhető el a www.mhk.hu címen. További információ kérhető a 06 (80) 200-723-as zöldszámon.

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a szerkesztőbizottság közreműködésével.

A szerkesztőbizottság elnöke: dr. Bártfai Béla, társelnöke: Nyéki József.

A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1—3.

Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: dr. Korda Judit vezérigazgató.

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon: 266-9290.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: tel./fax: 317-9999, 266-9290/245, 357 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönyboltjában, illetve megrendelhető a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

2001. évi éves előfizetési díj: 48 720 Ft. Egy példány ára: 140 Ft 16 oldal terjedelmig, utána + 8 oldalanként + 84 Ft.

A kiadó az előfizetési díj évközbéli emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407

01.2056 — Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert.